

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 270

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XI METAI

ANDRIUS NORIMAS

PRIE KLAUSYKLOS

Padėjau telefono ragelį.

Ji neateis. Neateis, gal niekad daugiau. Tai viskas, ką ji man pasakė. Ištarė tai nepiktai, visai ramiai, be priekaištų, be susigrauzimo.

Pajutau nenugalimą norą likti vienas, išeiti į gryną orą, atvėsti, susikaupti. Juk mudviejų santykiai vystėsi kažkaip savaime, negalvojant, nesvarstant apie atsakomybę, lyg pasiduodant slaptinai jėgai. Nebuvo nė laiko apsvarstyti visa tai.

Užsimitęs milinę, jutau, kad trokštu gavaus oro — man tiesiog trūko jo plaučiuose ir aš svaigau, žiopčiojau, lyg iš vandens ištraukta žuvis. Taip pat mane varžė kareivio-pasiuntinio buvimas namuose, o juk aš mėgau kalbėti pats su savimi, pasilikęs vienas.

Drungnas pavasario vėjelis glamonėjo mano skruostus. Senamiesčio gatvės atrodė apmirusios. Tik tolumoje aidėjo metalinis bažnyčios varpo dūžis.

Neseniai palijo. Balelės telkšojo šaligatviuose ir gatvės grindinyje. Išdykę vaikai šokinėjo patvoriais, taikydami žengti neįsausas saleles, bet kaip tik į pavasariškai garuojančius klanelius. Aplinkos pakeitimas, išėjus iš keturių sienų į atidvelkiantį pavasarį ir stebint paprasčiausius gatvės reginius, kurių, gal, paprastoje nuotaikoje nebūčiau pastebėjęs, mane išblaskė. Tačiau neseniai įvykęs pasikalbėjimas vėl atgijo sąmonėje.

“Juk mudu nusižengiame...” — galvojau, eidamas nežinia kur. — “Kaip visa tai kvailai susidėjo...”

Prieš mano akis prabėgo dar neseni vaizdai: susipažinimas su Stase karininkų baliuje... Jos vyro, tauraus karininko, gero ir sąžiningo lietuvių veidas... Tą pareigos žmogų aš apgaudinėjau, susitikdamas su jo žmona. Tada laikydavau laime, jeigu majoras Žagrys išvykdavo tarnybos reikalais iš sostinės... Ji likdavo viena... ne, ne viena, mes abu likdavome, užmiršę viską — ir pareigas ir sąžinę, jausdami tik reikalingumą būti kartu. Savaitės, mėnesiai... Aišku, naujas jausmas atbukino joje senąjį prierašumą vyrui — sakėsi jo nemylinti, atšalusi... Nors jau tada pagaudavau jos tarytum priekaištavimą pačiai sau, lyg gailestį, lyg sąžinės graužimą, o iš dalies ir... senos meilės.

Keistas šiurpulis perėjo, atsiminus visas smulkmenas: kartu vyriškumas džiūgavo manyje dėl tokios puikios moters širdies laimėjimo... Bet ar tai laimėjimas, jei šiandien ji mane atstūmė?

“Na, ir nereikia...” — tariau beveik garsiai. — “Kvailys! Ji tave paniekino, tu jai nusibodai, o dar gardžiojies praėjusiais malonumais”.

Koktu pasidarė, lyg ką glitaus ir neskanaus prarijus...

Žinojau, esąs smaguriautojas. Moterys mane traukė tarytum drugelį prie žvakės liepsnos. Dažnai kaip drugelis ir apsvildavau... Sunkiai atsispirdavau jų žavumui, bet kai norima moteris jau atvirai rodydavo savo susižavėjimą manim, tada jausdavau malonų pergalės jausmą. Tačiau tik tam kartui — kitą kartą aš jau siekdavau kitos... Garsėjau jų tarpe kaip mergišius, ir vis naujos atsirasdavo. Jutau, kad jos pačios mėgsta iš nuobodumo aš-

“MOTERIS SU KNYGA”

M. Šileikio paveikslas III-
nojaus dailininkų sągos
parodoj Conrad Hilton
viešbutyje.

(Straipsnis 4-tam psl.)

tresnių pergyvenimų...

Sutikus gi Stasę, mano širdis pajuto kitą jausmą. Pradingo visi norai turėti vis daugiau moterų. Norėjau tik su ja būti visą laiką, visą gyvenimą, kaip jaunuoliai sako — amžinai. Ir pavydėjau jos vyrui, kuris oficialiai gali ją vadinti savo žmona... Tariausi mylėti ją visa siela. Jaučiausi nelaimingas, negalys išplėsti ją iš kito glėbio, glėbio tvirto priesaika ir bažnytinėmis apeigomis...

Ir tik šiandien, kada ji trumpai tepasakė, kad viskas baigta, tik dabar juntų, kad aš jos nė nemylėjau... Gal tai buvo mano eilinis nuotykis? Gal ji jau kitą susirado? O gal aš tik save teisinu? Juk nemalonu būti atstumtam ir žinoti, kad tos moters, nors ir trokši, bet vis tiek nebeatgausi. Pagaliau, reikia konstatuoti faktą — ji nutraukė mudviejų santykius, tad ko man bėmaldauti: reikia susitaikyti su likimu ir stengtis užmiršti...

“Bet kur buvo mano sąžinė? Kur protas?” — maščiau, žengdamas senamiesčio tamsiomis gatvelėmis. — “Juk taip ir turėjo baigtis. Vyras ją myli ir ją pasitiki. Jis net nežino apie mūsų susitikimus... Bet tai labiausiai ją ir kankina, matyt... Ji juto, kad nusižengia, net meilūžiu mane pavadindavo... O aš gindavau to žodžio: jis nemaloniai erzindavo mano klausą. Cha... Siūliau ją vesti — kvailys — tikindamas, kad atidengus vyrui paslaptį, jis jai duotų išsiskyrimą. Viena — Lietuvoje išsiskyrimo negautume, o antra — jos vyras to neleis, tai faktas”.

Pastebėjau, kad vėl kalbu beveik garsiai. Apsidairiau.

Gatvė tuščia. Tik tolumoje, vakaro sute-mose kaukšėjo praeivių žingsniai ir švysteldavo jų šešėliai gatvės žiburių apšvieti. Pasukęs už kertės, atsiradau prieš Rotušės aikštę. Iš karto pajutau kupinos žmonių ir mašinų bei vežimų gatvės pulsą.

Sukdamas kairėn, matau moterėles, įeinančias į Jėzuitų bažnyčią. Sustojau, žaibu atskridusios galvon minties sulai-kytas.

“Melstis, atgailauti...”

“Senas aš palaidūnas! Net nebeatmenu, kada esu buvęs bažnyčioje. Gal tik tais laikais, pulke, kai reikėdavo sekmdieniais vesti kareivius į vietinę bažnytelę. Bet jau tada nesusikaupdavau maldai, nors, kaip ir visas pulkas, visi kareiviai, klaupdavau pakylėjimo metu ant vieno kelio ir mušdavausi suriestais pirštais į karišką munda-rą ar milinę. Minty gi neturėdavau nei maldos, nei gaileščio už savo nuodėmes, nei paprasto ‘Viešpatie, pasigailėk’. Kartą net sugavau save — žegnodamasis, vietoje ‘Vardan Tėvo ir Sūnaus...’ skaičiavau: viens, du, trys...”

Nusijuokiau, ir tuoj pat išgirdau savo tylų juoką. Pasijutau besąs jau prie pat Jėzuitų bažnyčios durų. Nesusivokdamas, ką darau, pastūmiau duris ir sustojau pustomsiame prieangyje. Sienoje baltavo Kristaus skulptūra — ar balto marmuro ar iš gipso — nesupratau ir neįžiūrėjau. Mačiau tik Jo žvilgsnį, nukreiptą į mane — tokį skaudų, bet kartu ir meilų. Jis tarytum žvelgė į mano sielą, tėviškai šypsodamasis, lyg kvietė mane — “eik, pasimelsk, apgailėk savo purvinos sielos nuodėmes, dėl kurių aš juk kenčiu, bet tau atleisiu...”

Ir keista — manyje kilo noras pasėdėti tylioje bažnyčioje ir ramiai pasvarstyti savo sielos reikalus.

Bažnyčioje tylu, girdėti tik žmones kosėjant, ir tas kosulys kapojančiai aidi apytuščioje ir iškilmingai ramioje nuotaikoje. Prie altoriaus dega raudonos lempelės, o suoluose, suklaupę ar pasilenkę ties ražančiais negausūs maldininkai. Pasieniais, ties klausyklomis, neilgos žmonių eilutės, taip pat su maldaknygėmis ar ražančiais.

Jaučiausi, lyg nereikalingas, lyg sugautas, lyg trukdąs kitiems. Bet jutau naują manyje norą pakratyti savo mintis ir sąžinę. Norėjau melstis, prašyti to marmurinai balto Kristaus, kuris vis tebestovėjo mano akyse, kad atleistų mano prasižen-gimus, ištvirkavimus ir svetimoteriavimus.

Atsisėdau į tuščią suolą. Klaupiti kažkaip

(Tęsa 2-me psl.)

PRIE KLAUSYKLOS

(Aukelta iš 1-mo psl.)

nedrįsau. Karišką savo kepurę pakabinau ant vašelio, priešais mane, kito suolo atlošoje. Nežymiai dairiausi aplink.

Mano dėmesį patraukė karišką milinę, kurią pamačiau keliais suolais prieš save. Karininko laipsnio ženklai antpečiuose, plati nugara, su siūle per vidurį iš viršaus žemyn.

“Ir karininkas tarpe davatku” — pagalvojau ir, apsidaires, pastebėjau dar kelias įvairių laipsnių karių figūras. Tačiau, ar tai todėl, kad ją pirmiausiai pamačiau, ar todėl, kad ji buvo tiesiog man priešais, mano žvilgsnį prikaustė pirmoji karininko figūra.

“Štai, karys meldžiasi. Ruošiasi velykinei išpažinčiai. Jo visas stuomuo reiškia kažkokį kilnumą, pasišventimą, taurumą. Kaip viduramžių riteris, jis pasiruošęs mirti švarus, jei kristų kovoje. Jis nebijo mirties, nes jo siela skaisti, jis laisvas nuo nuodėmių”.

Iš tikrųjų, pamaldžiai nulenkte karininko galvoje buvo ryškus panašumas su anų laikų kilniais riteriais. Nors visa jo figūra stoti, graži, išdidi, kariška, bet tas nusizėminimas kažkam aukštesniam, galingam ir neaprepiamam buvo toks taurus, toks riteriškas, jog pajutau, kad šį momentą nepaprastai gerbiu šį nežinomą kari, lenkiuosi prieš jo sielos kilnumą. Juk mūsų tėvynei jis šimtus kartų vertesnis, kaip aš, nes jo maldomis ir nuoširdžiomis išpažintimis užgrūdinta siela niekad nesukels abejonių dėl jo sąžinės. O kas aš? Silpnavalis palaidūnas, užsidėjęs garbingo Lietuvos kario uniformą. Mano išvaizda graži, imponuojanti, bet siela purvina, apsvėlusia bauriausių nuodėmių gleivėmis. Ir mano pareigų atlikimas, prisipažinsiu, nebuvo pavyzdingas, dievaži. Kiek kartų vėluodavau į tarnybą po nemiegotų naktų... atlikdavau pareigas be noro, tingiai, dažnai pavesdamas jas savo pavaldiniams.

“Tėve mūsų, kurs esi danguje, tebūnie Tavo valia...” — bandau kalbėti nuo vaikystės įkaltą maldą, bet su pasibaisėjimu pajutau, kad jos tvirtai nebemoku... Juk keliasdešimt metų jos nesu kalbėjęs, net guldamas neperšizėgnodavau.

“Viešpatie, nejuo aš taip giliai įbridau nuodėmių balon?” — pakėliau vėl galvą. Ir vėl pamačiau iš visų žmonių išsiskiriančią mano idealizuojamojo karininko figūrą. Jis tebesimeldė ar skaitė iš maldaknygės, nes jo galva tebebuvo palenkta žemyn.

“O, kaip man dar toli iki šio kilnaus riterio! Niekad negalėsiu taip susikaupti, kaip jis. Kaip jam tinka melstis! Tai nė kiek nemažina jo kariškojo orumo, tai dar labiau skatina jį gerbti. Turbūt, jo pavaldiniai labai jį myli ir gerbia. Taip, tikriausiai taip”.

Vėl stengiuosi sukaupti mintis maldai. Nuleidžiu galvą, bet mintyse blaškosi vaizdai, anaipol nesiriša su maldą. Tai Stasės liekna figūra, tai jos tarytum nutekinta iš rusvo dramblio kaulo koja, tai orgijos su draugais išnyra iš atminties tamsybių, bet pamaldumo, susikaupimo savyje nerandu nė kibirkštėlės...

“Jos nė kibirkštėlės nebus, nes esu užkietėjęs nusikaltėlis: be sąžinės, be valios ir be jokio tikėjimo. Niekad nepasieksiu ano riteriškojo karininko būsenos dvasioje”.

Staiga mano petį kažkas paliečia ir girdžiu vyrišką balsą:

— Tai irgi velykinę sutvarkyt atėjai?

Tvylus šnabždesys prie pat mano ausies. Atsitraukiu, norėdamas aiškiau įžiūrėti prisisilenkusiojo veidą. Prieš mane — mano idealas, tas pats riteris, kuris man bemintytjant, pakilo iš savo vietos (viena akimi spėjau pažvelgti į tą vietą, bet jo ten nebebuvo). Iš užpakalio jo negalėjau atpažinti, kartu pats tuo nustebau, bet da-

BUTKŲ JUZĖ

PASAULIO KELIAS

*Sunku taip pasauliui nušvisti,
kad juodi šešėliai išblaško
jo šviesiąją mintį iš sielos;
kad kančios tik reiškias
ant veido jo liūdno, skausmingo;
kad saulė šviesioji,
vos rytmėti spėja įspisti,
bežiūrint tuojau užsileidžia...*

*Ineš kuomet saulė
į savąją širdį pasaulis;
kuomet ji žmonių veiduose
džiaugsmu neišsenkamos laimės
galingai, šviesiai užsidegs...*

*Ir žmonės kuomet taip šypsosis,
lyg veidas to miegančio vaiko
kad angelas motinos skaistus
šventai jį bučiuoja...
Nudžius kuomet ašaros karčios.
Ir kančios žmonių nebevargins, —*

*bus atviras dieviškas kelias pasauliui
į dangišką šalį.
Kur jūrą sutiks jisai giliai, —
išties savo ranką galingą —
ir dūgnas bus sausas.*

*Ar mūrai storieji
užstos kur teisingą jo kelią, —
trimitu — lyg jaunu perkūnu —
jisai sugrumės —
tuoj Jeriko sienos galingos
subirs — lyg tie akmenys šventojo mies-*

[to.

ADOMAS P. JASAS

PAVASARIS PRIE MISSOURI

*Pavasaris!
Šūpuok, širdie, lelijos diega! —
Pro ją svajodamas einu
tenai, kur mano sapnas miega
seniai numirusių dienų:
ten, kur žirgeliai — kaip menį —
nuskendo upės vandeny...*

*Tuščiais krantais tik vėjas skrenda,
o aš seku širdies legendą:
— Tai čia, kur skausmui praregėjau,
tu būk pasveikintas, o vėjau!..*

*Pavasaris kaip tėvas žiūrt
ir į mane ir į Missouri.*

ADOMAS P. JASAS

MAMA!

*Kadais kartojai man iš lėto:
— Būk mandagus! Būk mandagus! —
Bet kas, sakau, iš etiketo,
jei... abejotinas žmogus?*

*Sunkių žingsniu keliauja metai,
ir aš tylėdamas raustu,
kai klaupias laisvės diplomatai
ties vieno žmogūdžio karstu...*

*O kas atleis, mieloji mama,
jei būsiu velniui mandagus? —
Ak, taip visur klaikiai sutemo
ir... nusižmogino žmogus.*

bar tas pats riteris su majoro Žagrio veidu ir malonia šypsena žvelgė į mane. Tai jis — Stasės vyras!..

Jis neiškaito siaubo ir išgąščio mano akyse. Švyti kažkokia malonia šviesa. Kažką murmu ir nežinau kur dingti...

— Mačiau, kad maldaknygės neturi. Prašau, galiu paskolinti.

Mano rankosė atsirado maža knygelė.

— NAUJIENOS — CHICAGO 8, ILLINOIS
1955 M. BALANDŽIO 2 D., ŠEŠTADIENIS

Imu ją, glamžau. Ieškau, bet kankinamai negaliu rasti žodžių atsakymui, nesusi-prantu net padėkoti.

O majoras Žagrys jau gražia kariška eisena atsargiai, be triukšmo statydamas kojas, žengia išėjimo link. Jis jau atidaro įeinamąsias bažnyčios duris, atsikus ir linksmi pamoja ranka.

Aš dar tebežiūriu į duris. Mano galvoje minčių, atskirų žodžių chaosas. Mano sieloje sumišimas, gėda ir kartus nesmagumas. Jis, josios vyras, davė man savo maldaknygę! Jis taip lengvai, taip paprastai išsprendė mane kankinusį neryžtumą, nežinojimą kaip ir ką pradėti sielai nuraminti.

“Jis nieko nežino apie mano santykius su jo žmona”, — galvoju jau atsisukęs vėl altoriaus pusėn, — “jis toks kilnus, kad net neįtaria žmoną neištikimą esant, o tuo labiau neprileidžia minties, kad aš — jo žmonos meilužis...”

Keistas gėdos, susijaudinimo ir atgailos jausmas kilo manyje, nustelbdamas prieš tai beateinančios maldingumo nuotaikos bangą. Jutau, kad kažkas turi įvykti manyje. Aš turiu veikti, kažkur pulti, prašyti atleisti, skelbti majoro kilnumą.

Moteriškė sustojo prie mano suolo, matyt, norėdama atsisėsti. Pakilau, užleisdamas jai vietą praeiti ir, tuo pačiu pakilimu, kuone bėgte išbėgau iš bažnyčios į gatvę.

Norėjau vyti prieš kelias minutes išėjusį majorą, bet jo niekur nebemačiau. Žinojau juos netoliese gyvenant.

“Nunešti jam jo maldaknygę. Negaliu aš už skriaudą priimti gera. Pasakyti jam viską”.

Bet susilaikiau. Juk ten bus jo žmona. Jai bus nepatogu ir keista. O, be to, aš ją labai sukompromituočiau.

Pradėjo lynoti. Mano pečius nupurtė šaltis. Tik dabar užsidėjau dar rankoje tebelaikomą kepurę. Lėtai slinkau gatve namų link. Jaučiausi, lyg primuštas, lyg žaibo pritrenktas. Nieko nebegalvoju, tik akyse tebestovėjo majoro veidas, jo šypsena, o ausyse tebegirdėjau jo balsą: “maldaknygės neturi... galiu paskolinti...”

Duris atidarė pasiuntinys.

— Tamstai yra laiškas, pone kapitone.

Automatiškai priėjau prie stalo. Užrašyta — “P. kpt. J. Balandžiui”.

Tuoj pažinau rašyseną. Atplėšiau lengvai kvėpalais dvelkiantį yoką.

“Jonai, ilgai galvojusi ir svarsčiusi, priėjau išvadą, kad mudu nebegalime toliau tęsti to, kas anksčiau mūsų tarpe buvo. Vieno tik prašau — šį mano laišką sunaikink ir niekad neišduok vyrui apie mūsų santykius. Tegul jis būna ramus, pasitikėdamas manimi... Aš nebegaliu toliau apgaudinėti mane mylintį gerą žmogų.

Stasė”.

Lyg koks sunkus akmuo ar malūno girnos nusirito nuo mano širdies. Išėitis, kurios ieškojau, pači savaime atėjo. Ne, ji jau buvo atėjusi su telefono skambučiu, bet visą laiką aš dar jos neįsisąmoninau, dar vis negalėjau sutikti su tuo... O juk jis, majoras, jos vyras, mane galutinai paveikė! Jam aš turiu būti dėkingas, kad dabar tokia tvirta ranka uždegiau žvakę ir, paėmęs už kampelio Stasės laišką, prilečiau prie liepsnos.

Popierius pajuodo, susitraukė, išleisdamas iš savęs juodus dūmus. Mano rankose beliko mūsų meilės ir nuodėmės pelenai... Pelenai nekalba, tyli, iš jų nieko neišgausi.

“Ir aš, mielas majore, liksiu pelenais, kurie tyli ir neišduoda jokių paslapčių. Tegul tavo kilnios sielos niekad gyvenime nedrumsčia nė šešėlis įtarimo savo žmonai...”

Numetęs milinę, atsisėdau į krėslą ir lengvai atsidusau. Išėmiau iš kišenės majoro duotą maldaknygę, atsiklaupiau ant kilimo ir atsiskleidęs skyrelį “Sąžinės sąskaita”, nebalsiai, bet tvirtai, įsitikinusiai persižegnojau.

EUGENIJUS ONEGINAS

Eiliuotas romanas

Vertė STEPAS VAZBYS

Vincio Krėvės-Mickevičiaus
Šviesiam Prisiminimui

TREČIOJI DALIS

(Tęsinys)

XXIV

Ir ar kaltesnė tuom Tatjana,
Kad pagauta svajonių tvano
Atstumt pagundos nevalioja,
Kad jai likimas dovanojo
Ugniakalniui išversti lavą —
Vaizduotę įkvėptą ir savą,
Ryžtingą valią, gyvą protą
Ir širdį dar nesužalotą.
Kad ji, kaip kūdikis, tiesi,
Kad ji kukli ir nedrąsi,
Kad ji ligšiol neapkrėsta —
Didikų melas ir klasta
Nespėjo jos pasiekt ir veikti.
Kas gali ją nūnai papeikti?..

XXV

Kokėtė apgalvotai svarsto,
Ji meilės taktikoj gudri.
O Tanė mūs' neapdairi,
Jausmus karališkai išzarsto.
Nesako ji: dar palukėkim,
Romeo dar didesnį kiekį
Pagausim šilko bučiais mes.
Ne jos galvoj statyt pinkles,
Viltim pakurstyti staiga
Savimeilę ar nežinia
Saldžia vis jį labiau nuteikti,
Pavyduliavimu pribaugti,
Kitaip vyrukui nusibos,
Iš pančių ji išsivaduos.

XXVI

Štai kliūtys painiojas darbe:
Tėvynės rūpi man garbė.
Turiu išversti laišką ašei,
Prancūziškai ji jam parašė.
(Atleiskit, rūstūs pranokėjai),
Ji rusiškai silpnai mokėjo.
Blogai, bet faktas. Kas daryti?..
Paimkime nors meilės sritį.
Gražuolės teisti peranksti,
Kad joms kalba mūs' nelanksti
Sielų virpėjimams išreikšti.
Kitiems paimkime pagaikštį.
Mada juos slegia visagalė,
Apnikusi ne vien mūs' šalį.

XXVII

Žinau: kiek ragino jau kartų
Skaityti rusiškai damas.
Bet mums sunku vaizduoti jas
Izmailovo žurnalą vartant.
Aš pasiliksiu savo vietoj,
Teisėjais būkit jūs, poetai.
Bet tu, skaitytojau, tikėk —
Nemoka jie kalbos nė kiek.
Jie rašo damoms paslapčia
Prancūziškai skambius sonetus
Už nuodėmes — toksai poetas
Apnuogintas be pykčio čia.
Jo lūpos' svetima kalba
Mums pasidarė lyg sava.

XXVIII

Ne Dieve duok sutikti baliuj
Ar skirstantis prie gonkų durų
Seminaristo gelsvą šalį
Ar akademiką šiaip niūrų.
Jums mano žodis bus laidu —
Aš be gramatikos klaidų
Nemėgstu rusiškos kalbos,
Kaip moteries be šypsėnos.
Gražuolių auganti karta,
Žurnalų triukšmo paveikta,
Eiles nemokšų gal praretins
Ir prie eilėraščių mus pratins.
Bet aš draugėj jų nepritiksiu,
Senovei ištikimas liksiu.

XXIX

Ir man kuždėjimas slaptingas
Vis mielas, nors netaisyklingas.
Nors jam grynumo pilno stinga,
Pagauna širdį jis aistringai.
Atversti nesiimkit triūso,
Statau už galicizmą pliusą.
Ar biaurina merginą gražią
Prie lūpų apgamas, dievaži?..
Užsiplepėjau. Mintys draikos.
Prie Tanės laiško grįžti laikas.
Man šventė bus išverst tariaus,
O nūn išvengti kaip dairaus.
Žinau: jau ne madoj Parni,
Nuskrido jo mūza švelni.

XXX

O, mūza, būki sumani
Ir liepk, kad būtų su manim
"Puotų", nostalgijos poetas*).

*) Baratinskis.

Širdžių jautriųjų numylėtas.
Ateik, drauguž', greta prisėsk,
Tau perleisiu visas teises,
Ir Tanės sielvartas pražys,
Kai imsi rusiškai pragyst.
Deja, gerios šiaurės pašvaiste,
Skaisčia, kaip tavo mūzos skraistės.
Nūnai klajoji tarp uolų,
Tarp suomių tylinčių, uolių.
Tavęs šaukiuosi veltui tyruos',
Nesiekia skausmas tavo lyros.

XXXI

Tatjanos laiškas guli čia,
Jį, kaip relikviją, glaudžiu.
Skaitau su širdgėla skaudžia,
Atsigėrėti negaliu.
Kas Tanei įkvėpė švelnumą,
Vaizdų ir žodžių spalvingumą,
Kas jos aptemdė blavų protą,
Nesamones tokias pakišo,
Ir ar tik jos čia priklijota?..
Ak, Dieve, Dieve, ji pamišo!
Štai jums vertimas gan šakotas,
Paveiklo gyvojo šešėlis
Ar Freišicas kukliai pagrotas
Baikščių moksleivių pirštuželiais.

Tatjanos laiškas Oeginui:

Aš jums rašau — ko reik daugiau?..
Ką aš galiu daugiau ištarti.
Nūn Jūsų valioje, žinau,
Mane paniekinti, pabarti.
Bet rast užuojautos tikiuos.
Juk gaila nedalios tokios?..
Ar Jūs atstumsite mane
Beviltiškai skaudžiu "ne, ne"?..
Iškart tylėt maniau. Tikrai
Nuslėpus būčiau gėdą mano,
Jei Jus matyti bent retai
Turėčiau viltį. Lyg Nirvanoj,
Klausytis balso Jūs' gražaus,
Įterpti žodį ir vėliaus
Paskėst svajonės' dieną, naktį...
Kol ims širdelė vėlek plakti —
Tai prunkščia kieme Jūs' bėgūnas...
Bet Jūs, girdėti, atskalūnas.
Jūs dūstat mūsų aplinkoj
Atrodo, nuobodžiai pilkoj.
O mes neturim kuo-blizgėti,
Kuom Jus per viešnagę žavėti.
O kam užklydote pas mūs,
Į toliuos' slypinčią sodybą,
Nebūčiau nė pažinus Jūs',
Nė sielos skausmo perankstybo...
Širdies bangavimui aprimus,
Išpirštų vyrą gal likimas,
Ir būčiau jam skaisti žmona,
Dorybių motina pilna.
Beprotė aš... O, niekados
Tavęs man niekas neatstos.
Tokia Aukščiausiojo valia.
Dangus taip nori — aš tava.
Jaučiau, kad susikirs keliai,
Jaunystė mano tam laidu.
Jaučiau pašamonej giliai,
Lig karsto man globėjas Tu...
Nors nebuvai man dar matytas,
Sapnuos' kerėjo Tavo grožis,

Nemielas būdavo man rytas,
Išsklaidęs Tavo veido bruožus...
Skiriaš Tave ištirpo kalnas.
Vos įėjai — tuoj užkukavo
Širdis — tai jis, svajonė tavo.
Slėpiau iš džiaugsmo veidą delnuos'.
Kalbėjai man švelniai daug ką,
Kai cerkvėj guodžiaus nedrąsi
Karštoj maldoj ar ilgesy
Ar vargdienį šelpiau auka.
Nakties niūrioje glūdumoje,
Kai veik aš ligusta dūmojau,
Kažką svaiginančio sakei,
Ir Tavo žodžiai, lyg nuodai,
Viltim ir meile sielon sunkės',
Blakstienos buvo auštant sunkios.
Kas Tu — ar angelas šviesusis,
Ar demonas gundęs baisusis,
Svajones mano išsklaidyki
Ir atvirai man pasakyki —
Gal lemta man visai kas kita,
Gal mintys mano — rūkas ryto,
Mergautinės, nesveikos godos,
Naivios, kvailos vien tik rodos?..
Vistiek... Jau peržengiau ribas.
Tau savo laimę atiduodu
Ir lieju ašaras karčias...
Juk laukiu paramos, paguodos.
O, kaip aš vieniša esu,
Manęs čia nesupranta niekas.
Jau protas senka. Man baisu.
Nejau užtrokšti man tik liekas?..
Nūn baigtas laiškas. Vargšė ašei,
Skaityt iš gėdos negaliu.
Bet Jūs' garbė man viltį neša,
Pas ją einu tiesiu keliu...

XXXII

Ji jaučias, tarsi viskas žuvę.
Giliausiai atsidūsta vėlei.
Prie perdžiuvusio jos liežuvio
Klijais nekimba aplotėlė.
Išsėmė sielvartas išties.
Galva nusviro prie pečių,
Nusmukęs kraštas marškinių
Jį rodo nuostabiai švelniui.
Agonija. Dangaus pakraigėm
Nakties sargybą mėnuo baigė,
Ištirpo rūkas tarp kalvų,
Upelis tviska sidabru,
O žemdirbiui piemuo raliuoja.
Bet Tanę rytas nevilioja.

XXXIII

Akla, kurčia, nesusivokus
Sutinka Tanė rytą ramų.
Dar lieka užrašyti vokas,
Prispausti savo monogramą.
Bet durys žiojas tylutėliai,
Ir nianė spindint šypsena
Padėklu žengia nešina.
"— Paukštel, tai tu jau atsikėlei?..
O aš maniau tebeilsies.
Matau, linksmutė tu išties.
Gi vakar taip bijojau aš —
Buvai juk alpstanti bemaž.
Nūnai slogutis išgaravo,
Aguonom žydi skruostai tavo".

XXXIV

"— Nianyt, man reikia nūn tavęs".
"— Klausau. Bet kas tai gali būti?"
"— Matai, įtartina truputį.
Bet niekas blogo neprimės.
Baugu, drovu... Bet pagaliau..."
"— Kam tokios šnektos. Aš klausau".
"— Kaimynui laiškas čia... tam O...
Žinai... Tenuneša piemuo
O gal anūkas... Bet nė žodžio
Apie mane... Tenežuodžia".
"— Neperprantu, kas bus tas O?
Senatvė gula, kaip akmuo.
Galva sutintų prisiminus
Apylinkės visus kaimynus".
(Bus daugiau)

PETRAS ŠIRVOKAS

Nauja Juozo Švaisto knyga
230 psl. įdomiausių lietuviškų nuotykių.
Kaina \$2.00. Kreiptis į

NAUJIENAS, 1739 S. Halsted St.
CHICAGO 8, ILLINOIS

Lietuviai Illinojaus menininkų parodoje

Illinojaus valstybės menininkų draugijoje, kurios angliškas pavadinimas yra All Illinois Society of Fine Arts, Inc. ir kuri turi daugiau, negu 1000 narių, aktyviai reiškiasi ir keletas lietuvių. Jų tarpe, visų pirma, paminėtinas Mikas Šileikis, kuris jau eilė metų atstovauja lietuvių tapybai tos draugijos apimtyje. Vėliau į draugiją įstoje: Ignas Šlapelis, Juozas Pautienius, Antanas Skupas, Bronius Murinas ir lietuviams pažįstamas Hugo Purvinš.

Minėtoji draugija gana dažnai rengia savo narių darbų parodas. Ateinantį sekmadienį, balandžio 3 d., 2 val. p. p. Conrad Hilton viešbučio 3-me aukšte atidaroma šių metų vasarinė minėtosios draugijos narių darbų paroda, kuri tęsis iki rugsėjo mėnesio.

Joje dalyvauja 108 dailininkai, kiekvienas jų išstatydams po vieną darbą. Tų dailininkų tarpe randame ir aukščiau minėtuosius lietuvius, išskyrus A. Skupą, kuris, tarp kita ko, dalyvauja šiuo metu vykstančioje Drake viešbuty tapybos parodoje.

Bendrasis vaizdas

Paviršutiniškai peržvelgus veidrodžiutuose koridoriuose iškabinėtus eksponatus, susidaro įspūdis, kad šios parodos apimtyje nėra vietos pasireikšti naujesniems ir drąsesniems formalinio pobūdžio bandymams, kurie tokie būdingi kitoms šių dienų parodoms ir kad jūry komisija, kuri atrinko kūrinius, matomai buvo linkusi akcentuoti

visų pirma "padraus" realistinio meno reikalavimus.

Iš tikrųjų, visoje parodoje dominuoja 19-me šimtmečio išpopuliarėjęs realistinis žanras su mažesniais ar didesniais nukrypimais. Nė vieno abstraktinės tapybos pavyzdžio. Nė vieno drąsesnio sušukimo, kuris paliūdytų Illinojaus menininkų įvairumą ir ieškojimo pastangas.

Pagrindinės temos — peizažai, portretai, naturmortai. Tos temos dažniausiai sprendžiamos realizmo galimybių apimtyje ir todėl paženklintos tam tikro vienodumo štapu.

Lietuvių darbai

Mikas Šileikis yra išstatęs "Moterį su knyga" (aliejus), Juozas Pautienius špachteliu atliktą Adomo Varno portretą, Bronius Murinas — akvarelės peizažą ir Ignas Šlapelis bei Hugo Purvinš — po aliejaus peizažą.

Iš visų eksponatų išsiskiria Miko Šileikio "Moters su knyga" (ponios Šileikienės) portretas, kuris kabo centrinėje parodos vietoje. Tema psichologinio pobūdžio. Lange ryškiai moteris su praskleista knyga rankose atitraukė valandėlei akis nuo neseniai perškaitytų eilučių, kad permastytų jų turinį. Momentas įdomus ir įtikinančiai pateiktas.

Dailininko vartojamos kompozicinės priemonės padeda išspręsti užduotį ta prasme, kad lango rėmai, — iš vienos pusės užuolaida, o iš kitos statmeniškas gelės ūgis, — teikia stabilumo, kuris būdingas susimąščiusiai figūrai. Minkš-

tame žaliame fone besikartoja matinio raudonumo motyvai (galvos skarelė, obuolys, vazonas) tame stabilume praskamba lyg švelnūs akordai, kurie pabrėžia mąstymo intensyvumą.

Kaip minėjau, paveikslas įdomus, visų pirma, psichologiniu ir kompoziciniu atžvilgiais. Detalių ir piešinio klausimais tektų atskirai pakalbėti.

Vieną pagrindinių vietų parodoje turi ir Juozo Pautieniaus atliktas A. Varno portretas. Špachtelio priemonės ir dailininko mėgiamos pilkosios spalvos palieka tam tikro ribotumo įspūdį. Pilkame veide rausva dėmė ir "šukė" prabyla tam tikru riksmu.

Spalviniu atžvilgiu įdomi B. Murino akvarelė. Kiti lietuvių darbai verti taip pat dėmesio.

Iš svetimtaučių pastebėtini: dail. Robert Sutz atliktas portretas (tempera), B. Carpenter — naturmortas, Margaret Gardner — "Seno žvejo" portretas ir dar vienas kitas.

Dalyvauja šioje parodoje lietuviai savo darbais praneša daugelį kitų dailininkų, kurie į parodą pakliuvo greičiausiai dėl jūry komisijos nerūpestingumo ar nesusivokimo.

— A. S.

Apie jo kūrybą turėtų žinoti kiekvienas lietuvis, nežiūrint kada jis yra iš kraštą atvykęs. Todėl užsisakykite knygą Vincas Krėvė Mickevičius. Ji kainuoja tik vieną dolerį.

Užsakymus adresuokite:

NAUJIENOS

1739 S. Halsted Street,

Chicago 8, Ill.

Chicago 8, Ill.

J. Šernas — magnetinis aktorius

Šiuo metu bene kiekviena JA Valstybių filmų žurnale galima užtikti ilgesnius ar trumpesnius, pailiuotus ir nuotraukomis, aprašymus apie lietuvių kilmės aktorių Jacques Šerną, paskutiniu metu pakeitusį savo vardą į Jack.

Besilankant Hollywoode, ant Warner Bros. studijos sienų teko matyti didžiulį plakatą, kuriame mūsų kilmės aktoriui buvo priskiriami nemaži nuopelnai darant paskutinįjį 5 milijonų vertės filmą Helen of Troy ir ten jis buvo vadinas "dideliu vyru, kuris atlieka studijai didelius darbus".

Ir dabar, paėmus kiekvieną amerikiečių filmų žurnalą, galima įsitikinti, jog tai nebuvo Warner Bros. studijos pigi reklama, bet su tuo sutinka ir visi filmų kritikai.

Screen Life 1955 m. gegužės mėn. numeryje įdėjo platų aprašymą apie Šerną, kuriame jį vadina geriausiai atrodančiu vyru, darančiu debiutą Amerikoje. Ten pažymima, kad nors jis yra prancūzas, bet jo gimimo metrikai rodo, jog jo tėvas yra lietuvis, o motina rusė.

Paminimi ir Šerno biografiniai bruožai, kurie sako, kad jo tėvas mirė, jam esant kelių mėnesių amžiaus ir tada motina išsivežė jį kartu į Paryžių. Ten ji įkūrė nuolatinę rezidenciją ir taip Šernas netūraliu būdu tapo prancūzų piliečiu.

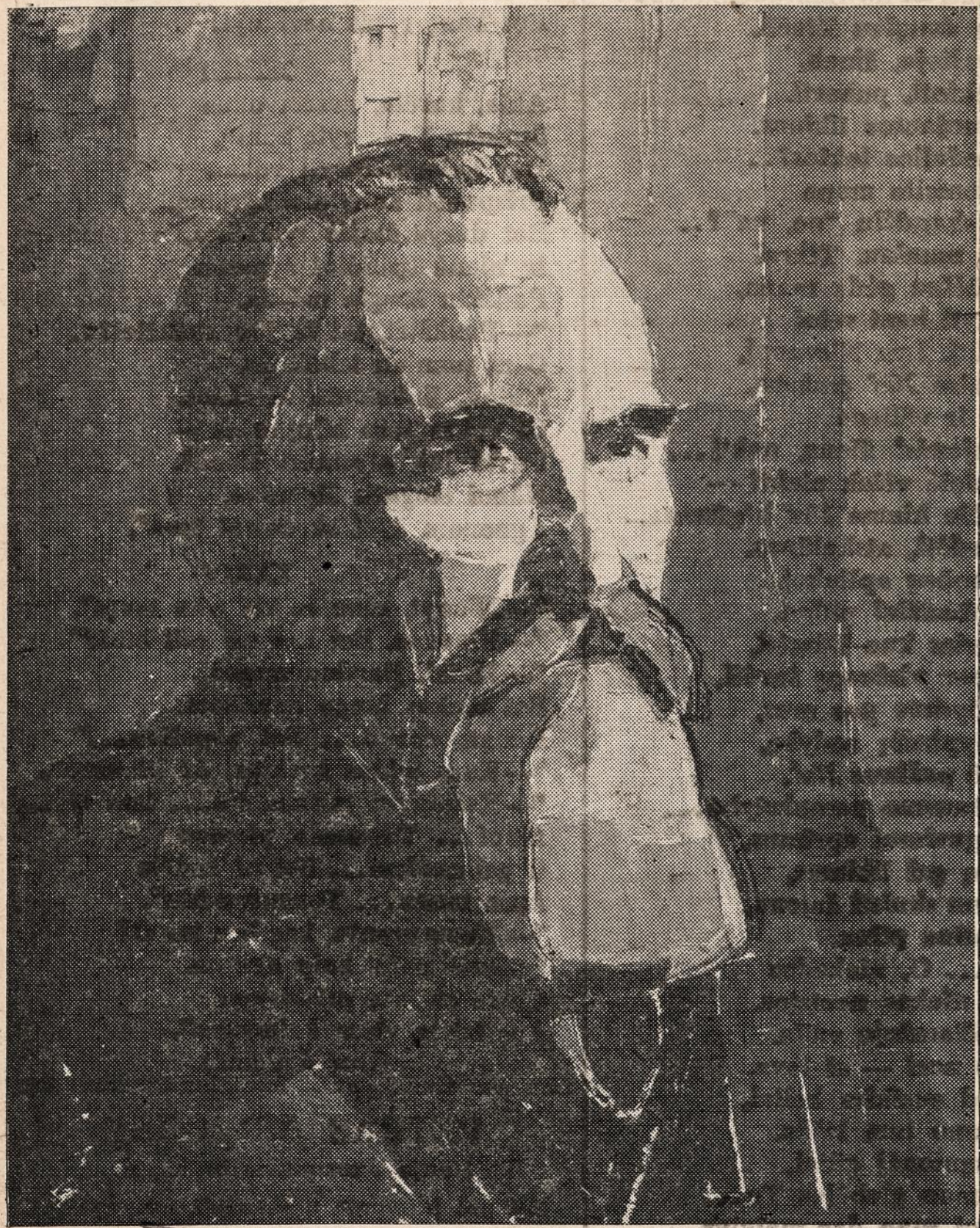
Dar būdamas jaunuose metuose jis yra reiškęsis prancūzų pogrindžio judėjime, kovojant prieš vokiškus okupantus. Už tai nacių buvo suimtas ir pusantrų metų turėjo praleisti Buchenvaldo koncentracijos stovykloje.

Po Prancūzijos išvadavimo Šernas yra dvejus metus dirbęs sargu viešbutyje, padavėju kavinėje; vėliau buvęs slidžių sporto resorto savininku ir instruktoriumi. Vaidybos menu susidomi pradėjęs medicinos studijas ir, būdamas 21 metų amžiaus, buvo pakviestas vaidinti boksininką vienoje prancūzų filmoje.

Taip pradėjęs savo aktoriaus karjerą, jis per gana neilgą laiką yra vaidinęs 32 filmuose Prancūzijoje ir Italijoje, iš kurių 20-yje turėjo pagrindines roles. Šiuo metu jis yra pakviestas vaidinti antroje amerikiečių filmoje Jump to Hell ir, atrodo, tolimesnė ateitis Amerikoje dar daug jam žada.

Šernas, kuriam graži lietuviška pavardė nė kiek nekenkia filminei karjerai, turi savo nuosavybes Paryžiuje (ten gyvena ir jo motina) ir Romoje. Netrukus savo motiną galvoja atsiimti į Hollywoodą, bet ir Europoje esantį turtą vistiek nemanoma perduoti, bet pasilaikyti ateičiai.

Edvardas Šulaitis

PROF. A. VARNAS. J. Pautieniaus tapytas portretas, dabar iškabinamas All-Illinois valstybės dailininkų parodoje Conrad Hilton Hotel.

KALBOS DALYKAI

REDAGUOJA
DR. P. JONIKAS

Nemandagus laiško pabaigimas

Yra plačiai vartojamų mandagumo reiškinio posakių, kurie, nors yra ir taisyklingi, bet visai netinka savo tikrajai paskirčiai.

Toks yra vienas iš laiško baigiamųjų posakių, kurį dažnas negalvodamas vartoja: *Reiškiu pagarbos*. Iš tikrųjų toks posakis yra ne tiek žmogaus pagerbimas, kiek jo įžnybimas. Jei rašantysis iš tikrųjų nieko nepagarbaus neturi galvoje, jis turi rašyti — *reiškiu pagarbą*.

Reiškiu pagarbos — tereiškia, jog reiškęjas laikosi rezervuotai, ne visą, bet tik dalį pagarbos tereiškia.

Mat, *reiškiu pagarbos* posaky pavartotas vadinamasis dalies kilmininkas. Jis yra tos pat rūšies, kaip ir sakiniuose: *duok man duonos* (vadinasi,

ne visą duoną, tik jos dalį), *miške radome grybų*. Bet jau sakome ir turime sakyti *miške radome arklius*, jei norime pasakyti, kad radome visus arklius, kurie buvo prapuolę. Arba jei vieną dalyką priešais pastatome kitam: *miške radome arklius, bet ne karves*. Sakome ir *duok vandens*, jei norime jį gauti kiek atsigeriti. Bet jei, sakysime, mūrininkas, pasilypėjęs aukščiau, kreipiasi į žemėje stovintį padėjėją, paprastai tesako *pirma paduok vandenį, o paskui kalkes*, jei viename kibire yra vanduo, o antrame kalkės.

Ne ką geresnis būtų ir laiško užbaigimas *reiškiu didžios pagarbos*, nes ir čia kyšo rezervuotumas, ir tos pagarbos tik dalis tereiškiama. Normaliai ir mandagiai tegalime *reikšti didžią pagarbą*.

Angliškųjų skolinių žodynas

(Tęsinys iš 1955.III.26 "Literatūros")

faituotis, susifaituot (to fight), muštis, kautis; susimūsti, susikauti, susiginčyti. — Vaje, vaje tu mano, kad toj *parėj* ėmė *faituotis*, kad *faituotis*, tai mislinau, kad jau *furniškai* suteškės ir *auzos* langai išbyrės.

fajeris, fajeris, fajaras, fajaras (fire), ugnis; gaisras; perkeltine reikšme: išbarimas, išplūdimas, iškoneveikimas, iškeikimas. — Sakyk, kaip tu čia iškepsi tą avį ant tokio mažo *fajero*. (A. lietuviai gegužinėse kartais kepa avį, kaip lietuviai senovėje kepdavo, ant karties pakabinę.) Tas *džiodžė* manęs į *džėlą* nenusūdijo, tik *fajaro* tai davė tiek ir tiek.

fajermonas, fajarmonas (fireman), gaisrininkas, gaisro gesintojas; krosniakurys. — Išlaikiau agzaminus ant *fajermono* ir dabar laukiu, kada pašauks į darbą.

fajermonauti, fajarmonauti (to srve as a fireman, to be a fireman), dirbti gaisrininko darbą, būti gaisrininku; dirbti krosniakurio darbą, būti krosniakuriu. — Aš *fajermonauju* ant *šipo*, ba tų daugiau moka, kaip ant žemės, be to, ir prageriti nėra kur, tai gaunu *susėvyti* gerai.

fajerpleisas, fajarpleisas (fireplace), ugniavietė, ugniakuras, židinytis. Kai, atvažiavęs Amerikon, dirbau *farmoje*, tai, būdavo, vakarais, atsisėdęs prie *fajerpleiso*, skaitau "Lietuvą" arba "Vienybę Lietuvninkų".

fajerprūf, fajarprūf (fireproof), taip pastatomas namas, kad lengvai nedegtų arba ir visai nedegtų, taigi nedegamas. — Kai stačiausi *auzą*, tai *kontraktorius* sakė, kad ji bus *fajerprūf*, bet kai užsidedė, tai degė, kaip ir visos *auzos*.

fajervuorkai, fajarvuorkai (fireworks), svaidomosios

šviesos, svaidomųjų šviesų paroda, fejerverkai. — Kiek jau čia dabar tų *fajervuorkų*: ot, kai aš atvažiavau į Ameriką, tai jų būdavo tiek ir tiek, ypač per *Fordžiulajų*.

faksi (foxy), gudrus kaip lapė, klatingas kaip lapė; įtartinas. — Ar atsimeni tą agentą, kuris pardavinėdavo lietuviams *lotus* ant *Mišigeno* ažero? Tai *faksi* žmogus buvo, tai *faksi*.

faksteris (fox terrier), nedidelis (aukštumo tik 15 colių) šuo, pirmiau naudotas lapėms medžioti, bet dabar daugiausia laikomas tik kaip namų mylimas šunelis. — Visokių šunų turėjau, bet *faksteris* man geriausiai patinka.

fakstrotas (fox trot), Amerikoje sukurtas moderninis šokis; to šokio muzika. — Aš buvau ti kiš Lietuvos atvažiavus, kai čia *fakstrotas* įėjo į *staile*.

fānės, fōnės, fūnės (funs), juokai; juokingos, linksmos, džiugios pramogos pramogėlės; linksmumas, linksmybė, džiaugsmas; žaidimas, sportas; išdaiga, pokštas. — Tai prikrėtė *fanių*, kad prikrėtė —

kuo neplyšom iš juoko. Matai, kad čia tik *fōnės*, tai ko pyksti? Ar eisi į tą Dzimdzi-Drimdzi vakarą, kur, sako, visokių *funių* būsią?

fāni (funny), juokingas; linksmas; keistas; kvaišas. — Vaikai sako, kad jis *fani*, bet man atrodo, kad jis ne tik tai *fani*, bet ir *kreizi*.

farjūna, farina, farinā (farina), javų, riešutų ar kitokių krakmolinių medžiagų miltai. — Jei neturi *otmyl*, tai duok *farinos*.

fārma (farm), ūkis. — Atvažiavęs Amerikon, ant *farmos* pas amerikonus dirbau, ba norėjau greičiau pramokti angelckai. Pasenau, pinigų *su-*

sisevinau, tai pirksiu *farmą*, ir nors prieš mirtį pagyvensiu ant šviežio oro, kaip Lietuvoj gyvenau, jaunas būdamas.

farmeriāuti (to be a farmer, to manage a farm), ūkininkauti, ūkininku būti, ūkininko darbą dirbti. — Netikėk, daktare, kad šandie *farmeriāuti* labai lengva. *no, no*: reikia anksti kelti, vėlai gulti ir plušti taip, kaip senam *kontre* plušdavom.

farmerjūs, fārmeris (farmer), ūkininkas, ūkio savininkas; žemininkas; kaimietis. — Buvau *mañnierys*, o dabar *farmerys*, ir pasakysiu teisybę, kad visur dirbti reikia, tik čia šviesą matai ir saulę jauti, o ten — kaip kape... Lietuvoj *farmerj* muziku vadindavome, o čia — o, jis elgiasi, kaip *farmerys*, ir tiek.

fāsi (fussy), neramus, nepatenkinamas, triukšmingas, kritiškas; tauškus. — Kam tu man perši tokią *fasi* bobą: juk jai nei velnias neįtikis.

feikeris (faker), apsimetėlis, apgavikas, muilytojas akių, tuščias burbulas. — *Vačykis* to *feikerio*, ba jis tau apmuilysis akis, kaip jau daugeliui apmuilino.

feikeriāuti, feikeriūoti (to fake, to act as a faker), apsimesti, apgaulioti, sukčiauti, muilyti akis, pardavinėti tuščius burbulus. — *Feikeriavo, feikeriavo* ir galą gavo, ba per *dėprešingą* viską *pralūzino* — ir pasikorė.

feñtyti (to faint), alpti, apalpti, nualpti; blankti, nublyškėti, nublyškėti. — Išsyk manėme, kad mūsų mergaitė tik taip sau *fentina* ir *dacol*, bet paskui daktaras pasakė, kad ji, girdi, *epilepsiją* turinti. Kai pirkau šitą *dresę*, matytum, koks puikus jos *kalaris*, bet paskui kad ėmė *fentyti*, tai tiek *nufentino*, kad dabar jau visai be *kalaro*.

feñtinimas (fainting), alpimas, apalpimas, nualpimas; blankimas, blyškimas. — Negąsdink manęs su tais savo *fentinimais*, ba aš gerai žinau, kad tik *fūlini* mane, *dacol*. Nepirk pigaus *guco* drapanų, ba ne tik greitai plyšta, bet ir *fentina*.

feisas (face), veidas; išvaizda. — Aš tam *grinoriui* aiškinau, ką reiškia *pikčius*: sakau, *pikčius* yra toks abrozras, kuris

parodo žmogaus *feisą* ir liemenį su kojomis, jei tik žmogus būna visas nutrauktas. —

feiveris, feivor (favor), malonė, palankumas, pritarimas, parama. — Na, jau tokį *feiverį*, kaip nuvežti į *piknyką*, tai aš visada galiu tau padaryti. Žinai, brolau, tavo paskola yra man labai didelis tavo *feiveris*, labai didelis.

fēkterė, fēkteris (factory), dirbtuvė, įmonė, fabrikas. — Ar tik neuždarys mūsų *fekterę*, kad vis daugiau ir daugiau darbininkų atleidžia.

fēmeli (family), tėvas, motina ir jų vaikai; šeima drauge su artimais giminėmis; šeima; šeimyna. — Tų dypukų visą *femeli* atvažiavo.

fēnas (fan), vėsintuvas, vėdintuvas, vėdyklė, vėduoklė, vėdiklis, vėsyklė, ventiliatorius, pūstuvus. — Pasidėjau *feną* ant *kamodės* prie lovos ir atsiguliau plikas, sakau, tegu pučia per naktį; bet kai pabudau, tai kaip suparaliziutas!

feñderis (fender), *fenderis*, kaip ir *bumperis*, turi keletą reikšmių, bet Amerikos lietuviui jį supranta ir vartoja tik reikšme sparno ar skydo, kuris dengia ir saugoja automobilio ratus. — Gerą *draiverį* pažinsi iš *nesuskrečiuotų* ir nesulamdytų jo *armobilio fenderių*.

fēr (fair), dailus, tyras, giedras, malonus, nešališkas, teisingas, vidutinis. — Žiūrėk, daktare, kas darosi su mano skūra: visada būdavo minkšta ir *fēr*, o dabar kieta, sausa ir drumzlina. Mano *bučeris* visada yra *fēr*, už tai *kostumerių* paš jį *plenti*.

fērai (fairs; vienaskaita fair, bet lietuviai beveik išimtinai vartoja tik daugiskaitą), paroda, mugė. — Kai buvo Čikagos *fērai* 1933-4 m., tai aš nieko *nepramisivau* — viską mačiau. Einu į parapijos *fērus*, juk reikia Dievui ant garbės.

fēras (fare), mokestis už pervežimą, už kelionę, kelpinigia. — Ar pasakei *grinoriui*, kad mokėdamas *fērą* ant *strytkario*, visada paprašytų *trenšporto*, ba kitaip negalės *persiėnčiuot* ant kito *strytkario* už tą patį *fērą*.

(B. d.)

Dr. Alg. Margeris

SKANIAUSIA IR SVEIKIAUSIA

LIETUVIŠKA DUONA AMERIKOJE

Grynų ruginių miltų, plikyta

Kepa VACLOVAS DUKŠTAS

(buvusioji Urbelio kepykla)

1800 W. 46th STREET, CHICAGO 9, ILL. LAfayette 3-1510

PARDUODAME VIETOJE IR VEŽAME Į KRAUTUVES

Šiais metais Income Tax lakštus galima pildyti iki balandžio 15 dienos

NAUJIENOS pildo pajamų mokesčių (Income Tax) lakštus kiekvieną dieną nuo 10 val. ryto iki 5 val. vak., o šeštadieniais iki 12 valandos.

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 2, 1955

NAUJOS KNYGOS

1.

Balio Sruogos "Kas bus, kas nebus, bet žemaitis nepražus" išėjusi antrąją laidą sukelia iš netolimos praeities prisiminimus. Jie gražiai rekomenduoja ją tą jo kūrini.

Ėjo prie galo antrieji vokiečių okupacijos metai Lietuvoje. Lietuvos jaunimas blaškėsi, nežinodamas kur dėtis, kaip išsisukti nuo grėsmės patekti į vokiečių karo frontą ar į karo pramonės darbus. Vokiečių okupacijos policija įkyriai sekiojo jaunimą ir jį gaudė. Nevilties apimtų poras jaunuolių, likimo verčiamų įstojo į vokiečių vadinamąją darbo tarnybą. Išgrūdo juodu Vokietijos pajūrin. Ten juodu rado naujai atvykusių daugiau vokiečių jaunimo. Visi jie kasdien po keliolika valandų turėjo dirbti, dažniausiai įvairius žemės kasimo darbus. Po darbo kelias valandas buvo kariškai apmokomi. Visų jų nuotaikos buvo tiek paveiktos, kad tos stovyklos vadovybė keletas dienų juos norkatizavo... kad užsimirštų.

Vienas lietuvių jaunuolių parašė laišką vienai jam artimai šeimai. Laiške atsargiai nusiskundė savo likimu. Prašė atsiųsti knygų, kurios jam primintų Lietuvą. Tarp kitų, jam buvo pasiūsta Balio Sruogos kūrinys jaunimui skirtas "Kas bus, kas nebus, bet žemaitis nepražus".

Bėgo dienos, ir po kurio laiko buvo gautas iš to jaunuolio laiškas. Jis rašė, kad Balys Sruoga savo kūriniu atvėrė jam akis ir suteikė vilties, kad ir jis nepražus, jei elgsis taip, kaip elgėsi Balio Sruogos parašytas Jonas, ir jei jis taip mylės Lietuvos žemę, kaip ją mylėjo Jonio artimieji.

Jis rašė, kad tik dabar supranta, kas yra pereiga ir ryžtas nepasiduoti nepalankiam likimui. Jis pasisakė, kad tą knygą skaitė ir kiti skaudaus likimo ištikti ir ji visiems vienodai ne tik, kad patikusi, bet jie pasirinko savo šūkiu: "Kas bus, kas nebus, bet žemaitis nepražus", nors kiti jų, kaip ir jis pats, žemaičiai nebuvo.

Baigus tą vokiečių darbo tarnybą, tą jaunuolį lietuvių užgulė dar skaudesnis likimas: jis, prieš jo norą ir valią, buvo atiduotas karo laivyno tarnybon. Čia jis buvo apmokomas povandeninių laivų tarnybon — tapti gyvąja torpeda. Šešetas ar daugiau mėnesių jį pavarginę, pagaliau davė jam keletas dienų atostogų... Jis jų laukė ir joms iš anksto ruošėsi. Kai išvyko atostogų, tiek jį ir tematė jo viršininkai. Jis atsidūrė Vienoj. Karui pasibaigus, stoji konservatorijon dainavimo klasėn.

Tremties metais jis koncertavo lietuvių tremtinių gyvenamose vietovėse. Tolimesnis to jaunuolio likimas nėra žinomas, todėl jo, kaip ir jo buvusių draugų, pavardės čia neskelbiamos. Gal kas nors iš jų

paskaitys kas čia rašyta, tai patys atsilieps.

Ar gali būti geresnė Balio Sruogos kuriniui: "Kas bus, kas nebus, bet žemaitis nepražus" rekomendacija, kaip šio, čia atpasakota jaunuolio rekomendacija?

"Kas bus, kas nebus, bet žemaitis nepražus". Parašė Balys Sruoga. Išleido Terra. Antrasis leidimas. 205 puslapiai. Tiražas—tūkstantis egzempliorių. Spaudė M. Morkūno spaustuvė, Chicagoj. Kaina nepažymėta.

2.

Stasys Vainoras, Naujienu redakcijos bendradarbis, tremties metų dalį praleido švedijoje. Ten pramoko švedų ir norvegų kalbų ir štai dabar jis verčia geriausius tų tautų kūrinius.

"Kon-Tiki" aprašyta nuostabi mokslinė kelionė per Ramųjį vandenyną. Kelionės tikslas buvo įrodyti, kad anais senais, mums ne tik neatmenamais, bet ir sunkiai įsivaizduojamais laikais, žmonės leidosi į drąsias tolimes keliones po vandenynus ieškoti sau patogesnių gyvenamų vietų. Plaukiodami jie bendravo su kitomis tautomis vieni iš kitų daug ko pramokdami. Bet kokių tada būta kelionių! Jie plaukė ne garu varomais garlaiviais, o plaustais, pasitikėdami tik savo raumenimis ir vėju. Niekas, net ir rimti praeities tyrinėtojai, negalėjo prileisti, kad taip galėjo būti. Ir šit penktas norvegų ir vienas švedas susimetė įrodyti, kad tokia kelionė vandeniu yra įmanoma. Ir jie pasidarė tokį pat lygų ir iš tokios pat medžiagos plaustą, kaip senuose raštuose aprašyta iš surinktų padavimų, ir pasileido tais pačiais keliais, kuriais prieš daug šimtų metų keliavo anų laikų drąsieji ir išmaningieji jūrininkai.

Kai paimi tos kelionės aprašymą skaityti, tai jau knygos nepaleidi iš rankų, — skaitai iki galo. Juo labiau, kad nepavargsti, nes ji parašyta visiems suprantama kalba, parašyta įdomiai ir patraukliai, nepaisant, kad rašoma apie mokslo dalykus.

Stasys Vainoras yra Lietuvos pajūrio žemaitis, tad jam jūros gyvenimas ir, sakysime, lietuvių jūrininkų kalba nėra svetima. Jis taip pat suprantamai vertė tą veikalą, jo vertimas tikrai vertas pasigrožėjimo. Kad tos knygos laukiniams skaitytojams būtų supprasti jūrininkų tarpe vartojami žodžiai, jis knygos gale duoda kai kurių tų žodžių paaiškinimus.

Tenka pastebėti, kad tas kūrinyš jau yra išverstas ir daugybe kitų kalbų, tame skaičiuje ir anglų.

Gaila, tikrai gaila, kad Lietuvos jaunimas neturės progos šios tikrai mokslinės kelionės aprašymo skaityti; geležinė uždanga kliudo. Neabejojame,

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. —SATURDAY, APRIL 2, 1955

kad čia, Amerikoj, tą knygą eičiai pažinti ir patirti daug ko visi skaitys, ir skaitys ne vieną, o po kelis kartus. Ji savo turiniu daug ką naujo pasako, tai didis įnašas žmonijos praujo. — J. Vlks.

"Kon-Tiki". Parašė Thor Heyerdahl. Iš norvegų kalbos vertė Stasys Vainoras. Išleido Terra. 412 puslapių. Tiražas—tūkstantis egzempliorių.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSU
INSULIACIJOS
PROBLEMAS

Dabar yra laikas
įrengti savo namą
žiemei.

Mes turime išdirbtą
reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies
stako lentų ir namams
materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SOUTH HALSTED STREET

Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Prekės be brokų ★ Kainos be užprašymų
Klientų sąskaitos neparduodamos Finance Co.

TRYS DIDIEJI JAU ATVYKO

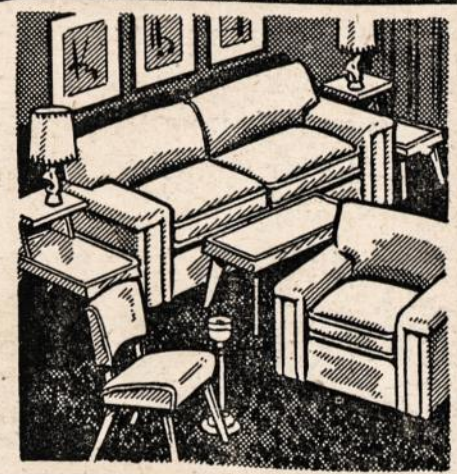
**Furnish
3 ROOMS!**
For Only **\$399**

Puiki sofa,
2 staliukai,
kavos staliukas,
peleninė,
kilimėlis
\$174⁶⁰

Lova, dvigubas dre-
seris, veidrodis, komo-
da, springsinis matras-
sas, 2 pagalvės, 2 lem-
pelės — tiktai

\$164⁹⁰

Chromo stalas,
4 puikios kėdės,
9x12 linoleum
tiktai

\$59⁵⁰

**EASY
TERMS**

FURNITURE CENTER, INC.

Įmonės vedėjas: JUSTAS LIEPONIS

3224 So. Halsted Street

Victory 2-4226

Prekyba atdara: Pirmadieniais ir ketvirtadieniais 9—9:30 val. vakaro.

Kitom dienom nuo 9 iki 6 valandos vakaro.

Sekmadieniais nuo 10 iki 5 valandos vakaro.

ATVIRAS LAIŠKAS

Pradėtąją spaudoje akciją (Dirvoje, Vienybėje, Laisvojoje Lietuvoje ir kt.) prieš mūsų gerbiamąjį mokslininką, lituanistą bei kultūros darbininką profesorių Vaclovą Biržišką mes, čia pasirašiusieji, laikome savo visuomenine pareiga viešai pasmerkti.

Didžiai nusipelnusio tautai veikėjo niekinimas kompromituoja tik pačius rašančiuosius. Jų nekultūringi užsiuolimai prieštarauja padorumui ir lietuviškam taurumui. Šis kelias veda tiesiai į mūsų civilizuotosios visuomenės primtų žmonių santykiavimo normų sutrypinimą ir visišką respekto nepripažinimą neabejotinų nuopelnų turinčiam mūsų kultūrininkui. Neužmirškime, kad kiekvienas grovimo darbas, ypač emigracijoje, silpnina mūsų jėgas ir ardo vienybę, taip reikalingą kovoję dėl pavergtosios Tėvynės.

V. Adamkavičius, A. Antanaitis, Nelė Apeikienė, V. Apeikis, J. August, K. Augustas, N. Aukštikalnis, B. Babrauskas, Adolfas Balčiauskas, Dr. G. Balukas, Alfas Brinka, D. Bylaitienė, Dr. G. J. Bylaitis, Dr. S. Biežis, Vytautas Bildušas, Inž. K. Burba, Vladas Ramojus Butėnas, Stasys Chodeckas, Ona Chodeckas, V. Civinskas, U. Civinskienė, J. Česna, K. Česnienė, Z. Dailidė, Adomas Daugirdas, J. Daugirdas, Eug. Daugirdienė, T. Daugirdienė, J. Dekeris, Casey Deveikis, K. P. Deveikis, F. Dičiūtė, Ben. Dunda, B. A. Dundulis, A. Gaidjurgis, Alf. Gailius, Kazys Gandrimas, Jurgis Gasiūnas, St. Gasiūnas, E. Gaučienė, P. Gaučys, S. Gedvilienė, Z. Girdvainytė, R. J. Graužinienė, V. J. Graužinis, G. Gribas, P. Gribienė, Vyt. Grikietis, Č. Grincevičius, Pranas Gudas, M. Gudelis, Nora Gugienė, K. Gugis, J. Gulbienė, Alf. Indreika, Stasys Ivanauskas, Artūras Jakaivičius, J. Jankus, Z. Jaruševičius, G. Jatulis, E. V. Jatulis, J. Joganaitis, Dr. P. Jonikas, dipl. inž. V. E. Jonynas, Ona Juodkienė, A. Juodzevičius, Kostas Juškaitis, L. Kairienė, Juozas Kalinauskas, R. Karuža, D. Karužienė, M. Kasakaitytė, M. Kazlauskaitė, St. Kelečienė, J. Kelečius, Joseph Končius, K. Končius, Juozas Kreivėnas, G. Krikščiūnas, O. Krikščiūnienė, Alg. Kurauskas, D. Kurauskienė, P. Kutka, J. Kutkienė, Bernice Labin, Paulius Laurinavičius, G. J. Lazauskas, J. Liepinaitis, Jonė Linkuvienė, Br. Liūdžius, V. Lukauskas, B. Lukauskienė, Ant. Lunecas, V. Macieža, Marija Mackevičienė, M. Mackevičius, M. Mackienė, Alg. Mackus, Jonas Mackus, Al. Mačiulis, T. Mačiulis, J. Makštutienė, Vyt. Medikis, K. Malonis, Dr. A. Margeris, N. Markauskaitė, Aldona Valaitytė-Markelienė, Adolfas Markelis, J. Martin, O. Martinkienė, Kl. Martinkus, K. Matusevičius, Antanas Mickevi-

čius, P. Miller, Mrs. P. Miller, A. Minelgienė, A. Mironas, O. Mironienė, M. Morkūnas, Irena Nivinskaitė-Jonynienė, B. Pakštas, F. Paliokas, M. Paliokienė, P. Palubinskas, A. Paltarokaitė, Steponas Paulauskas, E. Paulionis, Kazimiera Petrulienė, St. Pilka, Jonas Puniška, Sophie Puniška, Albinas Raciborskas, Ed. Radvila, A. Ragauskas, L. Ragauskas, V. Remeikytė, Anis Rūkas, P. Orintaitė, St. Semėnienė, J. Skorubskas, B. Skorubskienė, Doma Sleževičienė, Stp. Sodeika, E. Songinas, A. Sprindys, Dr. V. Sruogienė, Val. M. Stanaitis, B. Stangenbergienė, A. Stankevičius, Dipl. teis. P. Stankevičius, A. Stankus, J. Stonkys, Augusta šaulys, Dr. V. šaulys, Anna šatrenas, K. šerepėka, B. šeškevičiūtė, Dr. A. šeštokas, M. šileikis, M. K. šilius, Prof. J. šimoliūnas, Sofija šimoliūnienė, M. D., Ig. šlapelis, L. šlapelis, Jonas šve-

das, O. Talalienė, J. Tamoševičius, A. Tarasevičius, J. Tijūnėlis, S. Tomarienė, M. Untulis, J. Urbėlis, Elena Urbšys, St. Vabalaitis, Jonas Vaičiūnas, J. A. Vaičiūnienė, I. Vaišnoraitė, J. Valaitienė, M. Valaitienė, Dr. J. Valaitis, Paulina Valavičiūtė, A. Vasauskas, E. Veleckis, Z. Venslauskaitė, Audronė Viktoravičienė, St. Virpša, E. Zabarauskaitė, R. Zigmantavičius, Dalia M. Zolp, Marie Zolpienė, Sylvester A. Zolp, Al. Zujus, P. Žukas (+ 6 neišskaitomi parašai).

Telef.: 29-198

SLOPPY JOE'S BAR

JUOZAS IR MARGARETA
G A L A C K A S

Lietuviai savininkai maloniai sutinka kiekvieną tautietį kelevi.
VYNAS — ALUS — LIKERIAI
GERAS VALGIS
Didelė svetainė ekskursantams ir grupėms.

201 DUAVAL STREET
KEY WEST, FLORIDA

Prie "Naujienu" kai
priprasi—darbą, žinią,

viską rasit

ST. ANTHONY SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1447 SO. 49th COURT, CICERO, ILL.
Telefonai: TOWNHALL 3-8131-8132

JUOZAS GRIBAUSKAS, Vedėjas Patarnautojos kalba lietuviškai.

Kviečiame Jus...

pradėti taupyti pinigus pas mus, kur Jūsų kaimynai nuo 1922 metų be pertraukos saugiai ir pelningai juos taupo.

Kreipkitės į mus

paskolų namams, pasinaudokite 100% atmokėjimo privilegijomis.

RAŠTINĖS VALANDOS:

Kasdieną nuo 9 iki 5.
Pirmadieniais nuo 9 iki 8.
Šeštadieniais nuo 9 iki 1.
Trečiad. uždara visą dieną.

NEW!

G-E AUTOMATIC WASHER

*cleans and recleans
the wash water to give
you cleaner clothes!*

NEW FILTER-FLO® WASHING SYSTEM

Lint filtered out of your wash right before your eyes. The G-E washbasket is always filled to overflowing continuously carrying away lint, soap scum and light particles. Sand and silt automatically ejected from the bottom of the washbasket.

ONLY

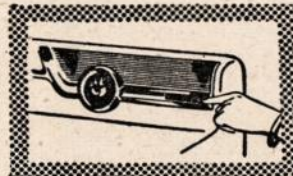
\$ 1 25

A WEEK

after small down payment

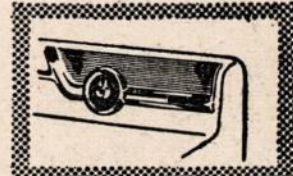
BIG CAPACITY Over 50% more clothes capacity than many other automatic washers.

WATER SAVER CONTROL Saves gallons of hot water. You simply select any water level desired.

ACTIVATOR® Washing Action. Your clothes are individually cleansed as though washed by hand.

FLEXIBLE CONTROLS Ideal for fine fabrics. You can stop, skip, extend or repeat any cycle.

Come in today to see the new G-E FILTER-FLO® Washing System

Authorized Dealer

GENERAL ELECTRIC
APPLIANCES

GUARANTEED ELECTRIC APPLIANCE AND FURNITURE COMPANY

2876 W. Cermak Road

Blshop 7-3333

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, APRIL 2, 1955

STUDENTŲ

DIENOS

REDAGUOJA REDAKCINĖ KOLEGIJA:

L. Sabaliūnas, L. Širmulytė ir J. Šmulskštys

Redakcijos adresas: J. ŠMULKŠTYS,
816 W. Green St., Urbana, Ill.

SAULIUS ŠIMOLIŪNAS

Ties penktais rinkimais

Rinkimai nebūtinai turi reikšti perversmą, bet tęstinumą. Šis tęstinumas yra užtikrinamas per protą ir patyrimus. Tai yra kaip turėtų būti, bet ne visuomet taip yra. O ypač ten, kur nėra užtenkamo patyrimo, bet kur veikia dar ką tik pabudę norai ir vizijos. Už tat ir yra sakoma, kad gyvenimas yra mokykla. Studentiškame gyvenime patyrimų nėra niekad per daug. Todėl ir mūsų studentiškame gyvenime rinkimai praeina su savitu triukšmu ir patosu. Tai yra natūralus reiškinys. Juk jaunystėje ir yra keliaujama į pergyvenusį ir subrendusį patį save. Niekas jaunystėje nėra atsiekęs savo žmogiško išsidiferenciacijavimo, jaunuolio-ės pažinimai yra per daug riboti, kad kelionės per gyvenimą į save nebereikėtų. Tik reikia, kad ta kelionė būtų žmogiško tobulėjimo link. Žmogiškas tobulėjimas yra užtikrinamas asmenybės tęstinume. Blogis gi nesitęsia, jis tėra tik lūžis gyvenimo tęstinume. Gyvenimo kaip kelionės samprata ne visų priimama. Prof. A. Maceina tokią gyvenimo supratimą paneigia. Iš tikro, kas gali būti geriau kaip jau žmogiškai išsidiferenciacijavusi asmenybė. Galime pasakyti, kad esame jau atbaigti, bet visvien mums bus lemta ir toliau bręsti, lūžti, laimėti, kentėti tikrovėje.

Rinkimai gal ir yra viena iš pastebimų mūsų studentijos augimo žymių. Pirmiausia, rinkimai parodo kaip gyvas yra šis organizmas, nes rinkimai yra vienas iš svarbesnių studentiškos veiklos momentų. Nereiktų galvoti, kad rinkimai tėra vien tik formalumas, o organizacijos svarba glūdi visuomeniškoje bei kultūrinėje veikloje. Tik peržiūrint ir pergalvojant veiklos planavimą, bus galima ta veikla tikrai susidomėti ir ją įgyvendinti. Štandartinių ir šabloninių atsakymų nėra gyvoms problemoms, atsakymai joms turi būti sąmoningi ir kūrybiškai atrasti. Geri rinkimai neabejotinai turi sau būdingą estetinį momentą, geruose rinkimuose atsiskleidžia veidų ir idėjų visas spalvingumas. Tame spalvų žaidyme pajunta visokius bendrumus ir skirtingumus — trumpai, gyvenimo įvairumą. Per pravirą langą žvelgiame į visuomenišką aikštę.

Artėjant Lietuvos Studentų Sąjungos JAV penktiems rinkimams, pažvelkime kas buvo nuveikta per šiuos kelis metus. Pagrindinė žymė yra akademinis solidarumas. Tik todėl mes rinkomės, renkames,

rinksimės studentiškos išvykose, išvažiavimuose, suvažiavimuose, vakaruose. Šis akademinis solidarumas savaimė neatsirado, jis turėjo būti išjudintas Sąjungos kūrėjų ir veikėjų. Mes jiems lenkiame galvas. Kaip buvo šis akademinis solidarumas atsiektas? Tikiuosi, kad neperdėsiu sakydamas, kad tuomet, ką tik atkeliavus Amerikon, organizuojant Sąjungą tebuvo tik vientelis praktiškas tikslas ir ambicija įsteigti tikrą studentų organizaciją. Steigimo būdai iššaukti pačio steigimo problemų ir reikalavimų. Nenuostabu, kad Amerikos aplinkoje studentų organizacija atsirado kaip lituanistinė fraternalinė organizacija. Dabartinėms sąlygoms toks organizacinis pobūdis yra tinkamiausias. Bet Lietuvos Studentų Sąjungos JAV gyvumui neužteko vien tik gero plano, ši planą reikėjo taip pat sėkmingai įgyvendinti paskirų studentų tarpe. Šis uždavinys buvo irgi nugalėtas, Sąjungos veikėjams išvysčius plačią veiklą ir ta veikla uždegus lietuvių studentiją. Jei anksčiau Sąjunga buvo charakteringa organizaciniu momentu (kaip išskirti Sąjungą studentų ir visuomenės tarpe, kaip praveisti susirinkimus, kokia veikla įmanoma Sąjungai, ir t.t.), tai dabar, daugiau susipažinus ir pirmutinius klausimus dalinai jau atsakius, Sąjunga darosi studentišku judėjimu. Sąjungos rėmuose pasireiškia atskiros grupės, kas savaimė suprantama iš Sąjungos narių didelio skaičiaus. Mano nuomone, *grupių atsiradimas studentijoje yra teigiamas vertės lietuviškos studentijos vystymuisi, nes per grupių įvairumą gyvenimas pasidaro įvairresnis ir pilnesnis, bet Sąjungoje jos kaip tokios neturėtų egzistuoti, nes Sąjungos pobūdis kaip lituanistinės fraternalinės studentų organizacijos, o ne kaip grupių junginio yra pilnai užtenkamas, laikytinas ir net reikalingas Sąjungos tolimesniam gyvamui.* Trumpai — užtikrinkime Sąjungai tęstinumą. Tiesa, praėjusiais metais Nepriklausomų Studentų Sąjūdis statė savo kandidatus į Sąjungos centrinius organus, bet Nepriklausomų Studentų Sąjūdis teisėreikšė Sąjungoje pažiūrų įvairumą ir studentų individualizmą. Už Sąjungos ribų įsisteigusi Lietuvos Studentų Santara savo kandidatų į Sąjungos centrinius organus nestato. Visuomeniškame gy-

venime nepriklausomos institucijos turi būti paliktos nepriklausomomis nuo kitų institucijų. Tetenka laikyti nesupratimu sekančią žinutę: — "Studentai skautai iki šiol kaip grupė nepasireiškusi Liet. Studentų S-gos veikloje, šiais metais aktyviai įsijungs į sąjungos veiklą. Neužilgo įvykstančiuose S-gos rinkimuose skautai išeis su savo kandidatų sąrašais. Kandidatai bus išstatyti į Centrinę Valdybą, Revizijos Komisiją ir Garbės Teismą. Šiuo metu yra baigiama ruošti programa, kuri bus pateikta studentijai kaip ateinančių metų šios S-gos darbo planas". ("Iš Skautų Pasaulio", VIENYBĖ, 55 m. kovo 18 d.). Juk skautų ir kitoms organizacijoms priklausanti Sąjungoje buvo visą laiką, juk ne vien šiame skautų sąraše kandidatuojama skautai, juk, ar ši grupė siūlys savo programą studentijai, lyg ji nebūtų ta pati studentija? Beveik galvoju, kad rinktinė žmonės ne pagal jų programą, nes Sąjungoje tėra tik Sąjungos, o ne grupių programa, bet pagal žmones, pagal jų atsidavimą ir pasiaukimą bendriems reikalams. Pavyzdžiui, neįsivaizduoju šiandien Chicagos studentų veikimo be V. Valatkaičio ir N. Macevičiaus, visad kur nors beskubančių, visuomet užsiėmusių su studentiškais visuomeniškais darbais. Arba neįsivaizduočiau savo paties kolonijos be L. Griškelytės, kuri čia Detroite tiek daug dirba studentiškoje plotmėje. Praėjusiais metais Sąjungoje nebūtų buvę tiek daug gyvumo ir veiklumo, jei nebūtų buvę centro valdyboje V. Vyganto. Tikiuosi, kad šios mano pastabos bus priimanos kaip ne vien tik propaganda, bet kaip atvira nuomonė to, kuriam yra įdomu sekti Sąjungos kelią.

Pora žodžių apie šių metų rinkiminę propagandą. Nesuskaidinkime patys, Sąjungoje nėra nusikaltėlių, niekas Sąjungoje nėra blogas dėl savo pažiūrų. Aš bijau tik, kad studentai nebūtų suklaidinti ne baltuoti už tuos žmones, kurie individualiai yra santariečiai. Aš sakau suklaidinti, nes santarietis pagal pažiūras nėra joks neigiamas tipas lietuvių studentijoje, greičiau jis gali būti pavyzdžiu savo neveiklesniems kolegoms-ėms. Neseniai spaudoje prof. S. Yla ir S. Dziukas nagrinėjo Santaros pobūdį ir surado, kad Santara, jei ne klaidingas, tai jau bergždžias užsiėmimas. Pagrindinis argumentas yra, kad be krikščionybės negali būti moralės. Argumentas yra labai senas ir klaidingas. Kodėl net profesorius jį pavartojo? Ironiška, kad šis argumentas turi būti

klaidingas, jei katalikų mokslas yra teisingas. Pagal katalikų mokslą krikščionybė slypi teologinėse dorybėse, o ne moralinėse dorybėse. Teologinės dorybės (tikėjimas, meilė, viltis) yra žmogaus atgamtinis santykis su Dievu, gi moralinės dorybės yra žmonių tarpusaviai santykiai. Visas žmogus yra pašvenčiamas per teologines dorybes, Bažnyčios tikslas ir yra išsaugoti šias dorybes. Moralinių dorybių tikslas nėra atgamtinis. Lietuvos Studentų Santara ir ugdo moralines vertybes savo narių tarpe. Ji niekuomet nekovojo ir nekovoja prieš krikščionybę, dargi jos įstatuose krikščioniška moralė yra pabrėžta, tuo dar arčiau sujungiant santariečius su mūsų tautos praeitimi ir Vakarų pasaulio tradicija. Kodėl tat iš viso bekrikščioniškumas ar antikrikščioniškumas prikišamas Santarai? Realiai juk negalima reikalauti, kad rožė būtų lelija, paveikslas muzika, o jei reikalaujama — tai tik iš praktiško intereso. Anot šv. Tomo: "Passio est quidam motus animae". (Aistra išjudina dvasią.) Bet mes Santaroje jaunimo brėdimo amžiuje netikime vien praktiškais interesais. Mes norime, kad dėl žmonių aistrų mums būtų uždarytas langas į gyvenimo įvairumą. Juk kiekvienas iš mūsų turime lygią teisę į gyvenimą. Santaroje mes vengiame kam nors pažeisti tos teisės.

Rinkimai ateis ir praeis. Tikiuosi, kad šie rinkimai ves į Sąjungos dar gražesnę ateitį. Atvirai kalbant, tikiu, kad giedra niekad nepraeina.

Ka rinksim?

Vienas iš sunkiausių darbų yra visuomenės veikėjas. Jam niekas neapmoka (aišku yra ir išimčių) ir dažnai net jo darbų neįvertina.

Artėja Lietuvos Studentų Sąjungos centrinių organų rinkimai. Reikėtų pagalvoti kokie asmenys būtų tinkamiausi šiam darbui. Vadovavimui yra reikalingos kai kurios savybės. Turi jausti įdomumą, vertę visai visuomeniškai veiklai ir turėti patyrimo. Taip pat noro pastumti Sąjungos reikalus į priekį.

Nežinau, kokie asmenys yra statomi į centrinius organus, todėl negaliu apie šiuos rinkimus kalbėti konkrečiai, bet tik pasiremama praeitimi.

Šiandien Sąjunga yra išaugusi į pajėgią organizaciją ir tai yra, iš dalies, buvusių vadovų ir organizatorių nuopelnas, pavyzdžiui R. Mieželio nuveikti darbai. Kai Mieželis sekretoriavo Sąjungoje, jo pagrindinis interesas buvo jos gerovė. Jis lankė kitas kolonijas, keldamas studentų solidarumą, išjudindamas bemiėgančias valdybas. Pavyzdžiui, per visą Detroito skyriaus organizacinį periodą, kuris tęsėsi du metus, pagrindiniu skyriaus žadintoju buvo Mieželis. R.Ba-

(Tąsa 9-tam psl.)

Iš studentų gyvenimo

bickas, nors ir ne sykį nebuves CV, tačiau vienas aktyviausių Urbanos skyriaus narių, kiekviename didesniame studentų susispietime iš nieko sukeldavo dainas ir linksmą nuotaiką. Nemažiau efektyvus Sąjungos veikėjas buvo V. Vygantais, dabartinis CV narys. Savo paskaitomis, organizavimu ir atkakliu juodu darbu pakėlė Sąjungos veikimo lygį. Studentiškame gyvenime įvairiose plotmėse, nuo plunksnos iki iškytų organizavimo, reiškiasi A. Dundzila.

Sąjungoj aktyviai veikia ne tik studentai, bet ir studentės. Pavyzdžiui čia gali būti L. Griškelytė, kuri parodė savo energiją organizuojant Detroito skyrių, o darbu studentų spaudoj ji taip pat pralenkia nevieną.

Paminėjau tik charakteringesnius pavyzdžius. Tikiu, kad buvusieji Sąjungos veikėjai neatsisakys būti renkami į naujuosius centrinius organus. L. Petrauskaitė

Lietuviai Studentai Heidelberge

1955 m. vasario 28 d. Heidelberg'o universitete baigėsi 1954-55 m. m. žiemos semestras: prasidėjo 2-jų mėnesių pavasario atostogos. Ta proga daugiau ar mažiau rūpesčių nukrito ir nuo Heidelberg'e studijuojančių lietuvių studentų pečių. Heidelberg'e jų suskaičiame septynis. Keturi iš jų grįžę savo studijų testai iš USA, V. Račkauskas, stud. med., V. Kepalas, stud. phil., P. Sutkus, cand. med., Ged. Čekas, cand. med.; likusieji trys, taip saktant "vietiniai", yra A. Venclauskienė, stud. soz., Dr. K. Pempkus, stud. soz. ir Alg. Černius, stud. phil. Visi lietuviai gyvena išsisklaide, privačiuose butuose-kambariuose. Gauti geresnį kambarį arčiau universiteto sunkoka ir pareina nuo "piniginės". Tačiau šiais metais tikimasi, kad kambarių kainos ir jų pasiūlymas pakryps teigiama linkme, kadangi amerikoniai yra pasiryžę iki šių metų pabaigos visas privačiai gyvenančias amerikonių šeimas iškelti į tam tikslui Heidelberg'o apylinkėje statomą "Little America".

Heidelberg'o universitetas yra vienas iš seniausių Vokietijoje, įsteigtas 1386 m., o savo apylinkėmis tikriausiai ir vienas iš gražiausių ir įdomiausių. A. Č. Schwetzingen, 1955.3.8.

CLIFFSIDE 4-2994
BRIGHTON PARK
2632 WEST 43rd STREET
išsikviti sąžiningu patarimu.
darbai. Prasa apsilankyti ir
vimali ir visi kiti paslaugos
atliekami pusemetiniais suskai-
MOTERŲ SĄJUNGA
SONO ČARNACKIENĖS

Skaitykite "N-nas"

Redakcijai yra pranešta, kad į centrinius Studentų Sąjungos organus yra išstatytas sąrašas, kurį sudaro pavieniai studentai skautai ir santariečiai. Šio sąrašo kandidatų vientelis tikslas yra dirbti Studentų Sąjungos gerovei. Dėl šios priežasties jie kandidatuoja ne kokios nors vienos organizacijos sąraše, bet sąraše, kuriame telpa įvairių organizacijų ir pažiūrų studentai. Jiems yra ne tiek svarbu įgyvendinti vienos organizacijos, kiek visų lietuvių studentų programą, kuri yra išimtinai pašvęsta tolimesniam Studentų Sąjungos tobulėjimui. Reikia pridurti, kad ši idėja (kandidatavimas ne atskiros akademinės organizacijos, bet individualiniu pagrindu) geriausiai sutampa su dabartiniu Sąjungos statutu, kuris tiek bendroje Sąjungos veikloje, tiek rinkimuose į jos centrinius organus numato ne atskirų organizacijų, bet pavienių Sąjungos narių dalyvavimą.

Studentų skautų ir santariečių sąraše kandidatuoja sekantys studentai: į Sąjungos centro valdybą — Rytas Babickas (Korp! Vytis), Jonas Bilėnas (Santara, šviesa, skautas vytis), Liūda Griškelytė (Skaučių Akademikų Draugovė), Bronius Juodelis (Korp! Vytis), Raimundas Mieželis (Korp! Vytis), Leonas Sabaliūnas (Korp! Vytis, Santara), Vytautas Valatkaitis (Korp! Vytis); į revizijos komisiją — Remigijus Gaška (Korp! Vytis); į garbės teismą — Jonas Galminas (Santara), Albertas Kerelis (Santara, skautas vytis), Tadas Naginionis (Korp! Vytis).

Balandžio 16-17 d.d. savaitgalį, Bostono-Brocktono studentai santariečiai savo rengiamajam lietuviškajam seminare klausys prof. dr. Vytauto Čepo paskaitos apie Lietuvos ir Amerikos universitetus.

New Yorko santariečiai sudarė specialę komisiją, susidedančią iš G. Mačiūnaitės, J. Bilėno ir J. Galmino, kuri studijuos glaudesnio bendradarbiavimo galimybes su vietos studentais ateitininkais.

Liūda Griškelytė, Detroito akademikų skaučių pirmininkė, jau treči metai studijuoja komerciją Wayne universitete Detroito.

Valdemaras Adamkavičius, FASKO sekretorius, pradėjo vesti sporto valandėlę per Margučio radijo stotį Chicagoje.

Dalia Juknevičiūtė vaidina Chicago universiteto statomoje Laukinėje Antyje.

Chicago Lietuvos Studentų Draugija, kuriai vadovauja Valatkaitis, Macevičius, Čepė-

9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 2, 1955

naitė, Tallat-Kelpšaitė, ir Sidzikauskaitė, rengia didelį pavasarinį balių-koncertą, kurio pelnas bus skiriamas vargstantiems mūsų profesoriams. Draugija neseniai yra paaukėjusi 50 dol. Studentų šalpos Fondui, 20 dol. M. Biržiškos fondui ir 10 ALTui.

Grazina Čaplikaitė pasitraukė iš Akademikų Skaučių Draugovės pirmininkės pareigų. Naujoji pirmininkė yra Daina Variakojytė.

Raimundas Mieželis lektoriavo jaun. skautų vadovų kursoje, įvykusiame kovo 26-27 d.d. Bostone.

Kovo 24 d. Urbanos Santaros skyriaus suruoštame seminare Julius Jodelė kalbėjo apie tolerancijos būtinumą mūsų visuomeniniame gyvenime.

Jonas Bilėnas yra pakviestas vadovauti New Yorko jauniesniųjų skautų draugovei.

Urbanoje balandžio 3 dieną įvyks 50 metų spaudos laisvės sukakties minėjimas. Minėjime Dr. P. Jonikas skaitys paskaitą, studentas J. Končius kalbės, skyriaus valdybos narys R. Babickas paruos meninę programą. Minėjimą praves V. Gaškaitė.

Balandžio 23 d. Urbanoje įvyks baltų studentų vakaras. Lietuviai, latviai ir estai bus kviečiami iš Urbanos ir Chicagos.

Veikliam Studentų Sąjungos skyriui Urbanoje vadovauja Bronius Juodelis.

Studentai A. Banevičius, R. Mieželis, E. Kaminskas, R. Tamošiūnas ir L. Sabaliūnas paskirti į Lietuvos Skautų Brolijos užsienio skyrių.

Į Detroito Lietuvių Organizaciją Centrą, kaip studentų atstovai, yra išrinkti Alg. Gilvydis ir K. Navasaitis.

ASK Lituanica dalyvauja Illinois universiteto intramural krepšinio turnyre. Lietuvių komandai, nepralošusiai dar nei vieno rungtynių, vadovauja Remigijus Gaška.

Albertas Kerelis, žinomas skautų ir studentų veikėjas, studentų skautų ir santariečių sąraše kandidatuoja į sąjungos garbės teismą.

Tadas Naginionis, Bostono Korp! Vytis pirmininkas, vadovauja SLA 328 kuopai.

Balandžio 3 d. New Yorko santariečiai rengia antrąją savo seminaro sesiją, kurios metu senosios lietuvių politinės partijos (krikščionys demokratai, tautininkai, socialdemokratai ir liaudininkai) studentus supažindins su savo tikslais ir veikla.

Paskutinę minutę LSS JAV centro valdyba yra pranešusi, jog rinkimų į centrinius organus metu elektoratas referendumo būdu bus atsiklaustas dėl rinkiminių įstatų keitimo. Šis centro valdybos žingsnis yra ne tik nelegalus (pagal sąjungos statutą jos nariai referendumo būdu tegali pasisakyti dėl visuotinio suvažiavimo padarytų nutarimų statuto keitimo klausimu), bet ir neprasmingas, nes iš anksto nepainformuoti sąjungos nariai neturės progos susipažinti su rinkiminiais įstatais bei jų keitimo reikalingumu.

WE HAVE IT!

NEW
EXTRA-RICH
LIQUID *Prell*
the Shampoo for
'Radiantly Alive'
Hair

LG.	MED.	PER.
\$1.00	60¢	30¢

TRAFICANTE BROS.
2301 W. Taylor St. TAYlor 9-9100
759 So. California Ave. SA 2-0301
Open Monday and Thursday Evenings

Tel.: 89-1957 Tel.: 3-4382
WHITNEY STAPLES
(STAPULIONIS) REAL ESTATE
Certified Property Manager

Visi atvykusieji telefonu ar atvirukais užsiregistruoja savo adresu. Suinteresuoti gauna užsiregistruosiu adresu ir visas kitas informacijas. Pardavimui dideli ir maži namai Miami, Miami Beach ir apylinkėse. Jei ieškai namų klausk Stapulionį.

1519 Congress Bldg., 111 NE 2nd Ave.
9251 Little River Blvd.,
MIAMI, FLORIDA

Aleksas Brinas
GENERAL CONTRACTOR

- Naujų namų statyba
- Namų remontavimas
- Vidaus įrengimai
- Garažų statyba

20 metų patyrimas
Greitas ir sąžiningas darbas

4339 S. Hermitage Ave.
FR 6-3922 LA 3-9719

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

visus mokesčius čia sumokėjus
•
100% apdrausta
•
DRABUŽIAI GYDUOLĖS
ir t. t.

Jūs guminės gausa be jokių įtemis išlaidu

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.
220 SO. STATE ST., CHICAGO
Tel. WAbash 2-9354
Atdara šeštadien. iki 1:30 popiet.

Planuojamoji literatūra

Jeigu man reiktų atvaizduoti Sovietų Sąjungos menininką-kūrėją, tai tam uždaviniui atlikti aš pasiskolinčiau vieno Amerikos tapytojo "idėją", kuriai jis davė "Alchemijos" vardą. Kaip ir jis, aš patalpinčiau žmogų butely, bet savo ruožtu koku nors būdu dar pabrėžčiau, kad tas žmogus nebūtinai turi tarpti butely vienodoje pozicijoje. Aš jam leisčiau apsiversti, atsigulti aukštininkam, atsisėsti, koją uždėti ant kojos, kartais net atsistoti galva žemyn, žodžiu, užimti tokias pozicijas, kokios tik įmanomos butely. Gi jeigu mano žmogus nepanorėtų vartytis, pro butelio kaklą aš jį bakstelčiau kartas nuo karto koku nors aštriu įrankiu.

Toks sovietų menininko-kūrėjo vaizdas išryškėja tada, kai turi progos paskaityti vieną kitą sovietų menui skirtą žurnalą ar laikraštį. O tokių žurnalų ir laikraščių anoje geležinės uždangos pusėje leidžiama gana daug. Iš jų turinio, iš redagavimo būdo ir iš straipsnių pobūdžio galima susidaryti įspūdį, kad tikrai Sovietų Sąjungoje daug dėmesio skiriama grožinės literatūros ugdymui, bet tas ugdymas yra savotiškas, menininko iniciatyvą apribojantis iki didaktikos ir pamokslavimo.

Rašytojas — partijos įrankis

Neseniai man į rankas pakliuvo du Vilniuje leidžiami "Literatūros ir Meno" savaitraščio egzemplioriai. Vienas jų š.m. sausio 15 dienos, o antras to pačio mėnesio 22 dienos.

Štai, keletas ištraukų iš tuose numeriuose tilpusių straipsnių:

"...tarybinė literatūra yra pašaukta aukšta menine forma atskleisti komunizmo idėjų grožį ir didingumą, veiksmingai kovoti su kapitalizmo liekanomis žmonių sąmonėje, savo herojų paveikluose įkūnyti visą jų darbo veiklos, asmeninio ir visuomeninio gyvenimo įvairumą, drąsiai parodyti gyvenimo prieštaravimus ir konfliktus. Tarybinė literatūra ne tik atspindi tai, kas nauja, bet ir visokeriopa padeda naujo pergalei". (1.15 d. "Literatūros ir Meno" vedamasis).

"Mūsų šalyje literatūrinė kritika pašaukta būti aktyvia partijos ir valstybės pagelbininke idėjiškai auklėjant ir rašytojinius kadrus, ir skaitytojus".

"Tarybinio literatūros mokslininko, kritiko... veikla kovinga, įtempta, reikalaujanti, kad mokslinis pagrįstumas susiderintų su principingumu, drąsumu ir nuoseklumu, vystant ir ginant priešakines partines pažiūras".

"Negalima kovoti už ryškų, pilnakraujį meną, nekovoiant su primityvia pažiūra, ligšiol dar išreiškiamą ir meno teorijoje, ir praktikoje, kad menas tik iliustruoja bendrus teiginius. Menas ne šiaip jau ap-

velka tiesą vaizdų drabužiais, bet jis saviškai ieško ir išreiškia meninę tiesą, jis ne iliustruoja, o kuria, atskleidžia nauja, padeda pažinti gyvenimą visame jo sudėtingume". (Sausio 15 d. "Literatūra ir Menas" — "Tarybinės literatūrinės kritikos pagrindinės problemos; B. S. Riurikovo papildomo pranešimo santrauka").

"Svarbiausias mūsų literatūros uždavinys — jaunimo auklėjimas komunistinės moralės, meilės darbui, žvalumo, bebaimiškumo ir tikėjimo mūsų reikalo pergale, pasiaukojančio atsidavimo socialistinei Tėvynei ir proletariniam internacionalizmui dvasia".

"Suvažiavimas (rašytojų) su giliu dėkingumu priima patarimus, esančius Tarybų Sąjungos Komunistų partijos C. Komiteto sveikinime, kuris sudaro kovinę tarybinių rašytojų programą, įkvepia juos sukurti kūrinius, vertus didžiosios komunizmo epochos".

(Sausio 22 d. "Literatūra ir Menas" — "Antrojo Visasąjunginio tarybinių rašytojų suvažiavimo rezoliucija").

Tokių ir panašių nurodymų bei teigimų galima būtų vien iš tų dviejų "Literatūros ir Meno" numerių parinkti dar daugiau. Jie primena katalikų bažnyčios vyriausybės nurodymus menininkams, žinoma, tik tuo skirtumu, kad šandieninis kūrėjas gali laisvai paisyti bažnyčios nurodymų arba jų nepaisyti, tuo tarpu Sovietų Sąjungos rašytojas pasirinkimo neturi.

Menininko susiaurinimas

Sovietų Sąjungos valdovai neslepia savo pažiūros, kad menininkai savo kūryba privalo vykdyti komunistų partijos tikslus, vadovaudamiesi samprata, kad komunistų partija apima darbo liaudies siekimus "plačiausia prasme". Atseit, menininkas privalo paklusti kolektyviniam primatui ir reikštis tik jo nustatyta kryptimi. Pačio to kolektyvo jis negali nei kritikuoti, nei paneigti. Jo reikšmasis yra ribojamas tam tikrų nuostatų, kurie vadinami partijos linija ir kuriuos mes įžangoje palyginome su butelio sienomis.

Savo laiku labai plačiai panašius nuostatus taikė meninei kūrybai katalikų bažnyčia, vadovaudamasi samprata, kad menininkas turi būti Dievo ir bažnyčios tikslų vykdytojas. Įsigalint humanistinėms ir liberalinėms idėjoms atsiradavo vis daugiau kūrinių, kurie, bažnyčios nuomone, neatitiko bažnyčios bei Dievo planų ir todėl būdavo įtraukiami į vadinamąjį indeksą. Šia praktika bažnyčia verčiasi dar ir dabar, tik, žinoma, neveiksmingai.

Estetinis pradai

Visi tokio pobūdžio ideologiniai nuostatai gali būti ska-

tinamuoju veiksmu kūrėjams, kurie savo įsitikinimais įeina į vienos tokios ideologijos apimtį. Aš tikiu, kad įsitikinusiam komunistui, kuris prieina išvadą, kad komunizmo ir partijos tikslams apsimoka pašvęsti savo gyvenimą, panašiaus pobūdžio partijos nurodymai gali padėti kūrybiniam darbe. Aš tikiu, kad idealiam katalikui, kuris žmonijos ateitį mato katalikų bažnyčioje, indeksiniai nurodymai gali padėti kūryboje. Bet kaip su tais, kurie nėra tokie visuomeniniai pasišventėliai, kurie reiškia ambicijas turėti savo individualinę nuomonę, kurie, pagaliau, pirmuoju atveju, — komunistų partiją, o antruoju, — katalikų bažnyčią taip pat laiko klystančių žmonių padaru ir nemato tose dviejose institucijose totalaus tobulumo? Galų gale, kaip turi pasijusti Sovietų Sąjungoje, sakysim, katalikas rašytojas, o katalikų bažnyčios apimtyje (jeigu ji operuotų praeityje turėta vykdomąja valdžia), sakysim, komunistas rašytojas?

Nėra abejonės, kad totalinėje sistemoje neatitinkas tos sistemos ideologijos rašytojas niekada nepasijus laisvas ir tuo pačiu negalės sukurti vertingų dalykų.

Tik estetinis matas gali būti vienintelis vertinamasis kūrinio principas, jeigu norima, kad meninė kūryba klestėtų.

Planuojamosios literatūros ateitis

Sprendžiant iš dviejų "Meno ir Literatūros" egzempliorių atrodo, kad su kiekvienu minėto savaitraščio numeriu pasirodo ir vedamasis šūkis, kuriuo turi vadovautis Lietuvos rašytojai. Sausio 15 d. numerio tuo šūkiu tektų laikyti partijos kreipimąsi į jaunimą vykti į Sibirą plėšinių darbams. Tam reikalui pašvęsta beveik visa centrinė 1-jo puslapio dalis. Nėra abejonės, kad tai rašytojų paskatrinimas imtis tos temos. Sausio 22 d. numerio toji puslapio vieta pašvęsta "Kandidatų į L.T.S.R. Aukščiausios Tarybos deputatus iškelimui".

Partijos nurodomas ir skatinamas sovietų rašytojas ku-

ria eilėraščius, leidžia knygas ir lenktyniauja, kaip geriau įvykdyti partijos pageidavimus. Tie, kurie nesutinka su partijos programa, bet neturi galimybių savo nuomonei išreikšti, griebiasi "neutralių temų" arba pasitenkina vertimais. Esmėje, ambicingasis kūrėjas, kuris savo kūrybos nesutalpina partijos pageidavimų apimtyje, tyli. Savaime aišku, kad tokiose sąlygose nėra vietos kūrybos įvairumui ir tuo pačiu galimybių jai suklestėti. Ten, kur kūrėjas jaučiasi kiemo nors tarnu, jis negali pilnai pasireikšti.

Būdingas tačiau paradoksas. Jeigu jūs įsitikinusiam komunistui pareikšite, kad išimtas iš butelio žmogus sugebės sėkmingiau ir įvairiau vartytis, negu būdamas butely, tai dialektiniu metodu jis jums paaiškina, kad butelis yra gyvenimo būtinybė. Sovietų Sąjungoje toji būtinybė pasireiškia ideologinio pobūdžio apribojimais, o Vakarų pasauly — kapitalistinės santvarkos padiktotomis sąlygomis. Jis sakys, kad Sovietų Sąjungoje rašytojas turi paklusti liaudies reikalavimams, o Vakarų pasauly buržuazijos reikalavimams. Kad ir vienoje ir kitoje pusėje jis turi kam nors paklusti. Dialektikos pagalba jis net įrodys, kad Sovietų Sąjungoje rašytojas yra laisvesnis, negu Vakaruose.

Šis paradoksas galioja ne tik literatūroje, bet ir visose kitose gyvenimo srityse, kuriose pasireiškia komunizmo propaganda. Būna nemaža atvejų, kad nekritiškasis Vakarų žmogus patiki tai komunistų propagandai.

Gyvenimas, tačiau, ne visada vyksta pagal dialektikos metodus. Reikia tikėtis, kad tiek šioje, tiek anoje geležinės uždangos pusėje žmogus ilgainiui padarys išvadas dėl tikrosios kūrybos laisvės ir palaipsniui supras estetinio momento reikšmę meniniam pasireiškimui. Tada dabartinė sovietų planuojamoji kūryba tiek teturės reikšmės pasaulio meninių vertybių lobyne, kiek teturi reikšmės viduramžių katalikų bažnyčios puoselėtos "misterijos". K. Verikaitis

AUTO TAISYMAS IR GASOLINO STOTIS

Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. MOBILGAS benzinas, Firestone padangos, baterijos ir automobiliams dalys.

1934 W. 59th Street Tel.: GROVEHILL 6-9136
M. ČESAS, patyręs automobilių specialistas

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1000
Telefonas Central 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

Kritikos reikšmė

Mūsų miestely skurdžiai gyvenimo vieno knygyne savininkas Baika. Jo išvaizda taip pat buvo pasigailėjimo verta. Plonas kaip skiedra, veidas pageltes, visada be kojinių. Tebedėvėjo, kaip jis pats tvirtino, dar savo tėvo švarką.

Dažnai užeidavau pas jį pasikalbėti.

— Aš jau greitai mirsiu, — kosėdamas sakydavo, — jau neatsimenu, kada buvau sočiai pavalgęs. Dabar tik pupomis maitinuosi. Kartais iš giminių gaunu vieną kitą skudurą. Geri jie žmonės, nes kitaip, jau seniai vabalai būtų ant mano kūno veselijas bekelią... Žmonės jau neperka knygų. Ar skaityti užmiršo, ar laiko neturi, — nežinau. Net ir biblijų neperka. Kągi! Taip jau, turbūt, Aukščiausias nori...

Bet reikalai privertė mane keliems mėnesiams ši miestelį aplėsti. Atsisveikinau su Baika. Abu apsiverkėm.

— Nerasi jau manęs čia, — sakė Baika, — nerasi. Aš jau būsiu tenai...

Kada aš vėl į tą miestelį sugrįžau, mane stoty sulaukė kažkoks nutukęs ponas.

— Tai ką? Jau Baiką net pasveikinti nenori? — klausia.

— Tai tu čia, Baika? — nustebau.

Joks šventasis būtų Baikos neatpažinęs. Nauji batai. Naujas kostiumas. Su skrybėle. Riebus kaip į pensiją išėjęs milijonierius.

— Netoliese stovi mano mašina. Einam, parvešiu namo, — sako.

— Ką? Ir mašiną jau turi? — klausiu.

— Ir gražiame bute gyvenu. Knygyne trys pardavėjai dirba. Aš čia, stoty, laukiau dviejų vagonų su žodynais.

— Ar taip jau žmonės staiga susidomėjo kalbomis? — klausiu.

— Nežinau kodėl, bet tik žodynus perka. Įvairiausiomis kalbomis. Visas kitas knygas išmečiau į šiukšlių dėžę. Ateik vakare su žmona. Pabaliavosim! — sako padavęs man naują adresą.

Pamažu lipau laiptais ir negalėjau suprasti, kas su juo atsitiko. "Turbūt, žaltys, loterijoj išlošė padorią sumą" — galvoju. — "o man čia niekus sapalioja".

Pabeldžiau į savo buto duris. Tylu. Atsirakinau ir įėjau. Mano žmona sėdi tarp knygų ir skaito, o į mane net žvilgterėti nesiteikia. Pyktelėjau.

— Tai ką? — sakau, — nematai, kad tavo priesaika grįžo? Ką?

— Palauk truputį, — sako, — aš tik porą žodžių surasiu, ir...

— Kas čia, po velniais, darosi? Dar to nebuvo! Kokių tu čia knygų prisipirkai?

— Meldžiu tavęs, — sakau, — pasakyk, kas čia darosi? Kokiam tikslui tu pirkai tuos žodynus? Ar tu į Abisiniją nori emigruoti, ar prie čigonų taboro prisijungti, ar...

— Matai, į mūsų miestelį atvažiavo labai gabus kritikas. Atvirai kalbant, tai užsigimęs genijus. Niekas neperka knygų, kol neperskaito jo kritikos straipsnių. Bet jo išsimokslinimas! Saliamonas būtų jo batų dulkės nevertas.

— Duok, — sakau, — laikraštį, tarp kita ko, paskaitysiu.

Pradėjau skaityti vienos knygos recenziją. "Objektyviai pateikiant kondensuotą aprobciją ir indiferentiškai reaguojant, šioj mistiškaj frazių ekvilibristikoj predominuoja kolosali impresionizmo reakcija.

Kontra-alegoriškai intensyvi a la King frazeologija, singulariai išelminuoja futuristinę idėjos emancipaciją.

In Capite, intensyvūs pseudo-paradoksai be improvizacijos fatališkai užblefuoja suragatiškai pedantišką emblemą.

A priori, miniatiūriškos nomenklaturės nostalgijoj, negatyviai formuojasi neracionalūs ir nepozityvūs pretekstai arogantiškai ir be vizijos vedą į abdukciją.

Be šantažo interpretacija, absoliutiškai emuliuoja neurotiškai sudaiktintą imitaciją ir Les beaux sinonimus.

Alibi, observuojant tokią submisingą indispoziją ir patetišką reciprociją, gaunasi imponantiška tendencija, liečianti ekstravagantišką ultramontanizmą, bei banalią, be orumo apatiją.

Trūksta ekstraordinarinės orientacijos ir nestabilizuojančios inspiracijos, kuri absorbuotų neprecizišką ortografiją, bei subtilų ekspresionizmą.

Estetiška paralelograma, izoliuoja radikalai alternatyvų friteliteta.

Poeta nascitur, non fit". — Išversk man, dabar, — sakau žmonai, — kas čia parašyta.

— Aš, matai, viena dar nesugebu, — sako, — kada susirenka mūsų visas akademinis sambūris, tada pasikviečiam patį kritiką ir literatūrinius žodžius studijuojam bendrai. Žodynus jau visi turim įsigiję. Štai, čia hebrajų, čia kalmukų, čia...

— Tai Baika iš tikrųjų nemelavo, — sakau. — Štai dėl ko jis žodynus vagonais užsako! Einam šįvakar pas jį į svečius, pamatysi, kaip jis turtingai gyvena,

— Ne į svečius, bet į akademinio sambūrio susirinkimą reikia eiti, — sako. — Ir tau būtų jau laikas švariai lietuviškai kalbėti. Jau sensti, o apie lituanistiką dar ničnieko nenusimanai. Kaip sunku žmo-

11 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 2, 1955

nai, kada vyras savo protėvių pilnus lagaminus žodynų ir iškalbos nemoka ir net kritikos straipsnių nesupranta!

— Ga, — sakau, — man dangus lenė tik paskui plūga vaikščioti, arba visą amžių kiaules ganyti, bet ne kritiką studijuoti. Juk tu pati matai, kad mano makulė jau nuplikus kaip Anykščių šilelio, ir dantys jau išretėjo kaip senų akėčių, bet kol mirsiu, aš vis tiek šnekėsiu taip, kaip mane tėvukai išmokė. Aišku tau?

vyko į susirinkimą pasimokyti lietuviškai kalbėti.

Aš nuvykau pas Baiką. Abu įvertinom neįkainojamą šio kritiko vertę ir keletą stikliukų nugėrėm į jo sveikatą. Vėliau, be jokių impresarijų, sutartinai užtraukėm "Kur bakūžė samanota..."

— Berankiai, bekojai lietuviai karo invalidai tremtyje laukia Tavo pagalbos. Aukok jiems!

BUDRIKO

3241 So. Halsted St.

NAUJU BALDU

3 aukštai ant 6 lotų!

PILNIAUSIAS Namų Įrengimas

Naujų stilių ir medžiagų. Pullman, Kroehler, Simmons, Sealy, General Electric, Philco, RCA Victor, Frigidaire, Admiral, Zenith, Douglas, Bassett, Lees.

● DIDELI SUTAUPYMAI ●

4 gab. Double Dresser miegamojo setas. Buvo \$188	Dabar \$ 98.00
2 gab. Parlor setai. Buvo \$169	Dabar 88.00
Studio Couches. Buvo \$89	Dabar 44.00
Hollywood lovų komplektas	Dabar 28.00
Plastikos Head Boards	\$3 ir aukš.
Sulankstomos plieninės Rollaway lovos, komplektas	Dabar 14.00
Puikūs medvilnės matracai, įvairaus dydžio	Dabar 9.95
Innerspring matracai. Buvo \$28	Dabar 15.00
5 gabalų Chrome Dinette setas	Dabar 38.00
Gaziniai pečiai. Buvo \$72	Dabar 44.00
Elektriniai pečiai, vartoti	Dabar 44.00
Hotpoint elektriniai pečiai, vartoti	Dabar 54.00
Maytag plovyklos, vartotos	Dabar 28.00
Maytag plovyklos, aluminijaus, vartotos	Dabar 34.00
Nauja Taylor Junior plovykla	Dabar 42.00
Naujas General Electric šaldytuvas, 8 kub. pėdų	Dabar 144.00
Pilno pločio Freezer. Buvo \$225	Dabar 144.00
Frigidaire naujas šaldytuvas	Dabar 44.00
Mažas vartotas Frigidaire	Dabar 4.00
Naujos plastikos TV kėdės, nupigintos	Dabar 6.00
Hoover elektriniai dulkių valytuvai. Buvo \$39	Dabar 19.00
Eureka, General Electric arba Hoover Tank Type dulkių valytuvai. Buvo \$79	Dabar 39.00
Credenza, Plastic Covered Case. Buvo \$42	Dabar 12.00
Maži aliejaus šildytuvai. Buvo \$30	Dabar 16.00
Angliniai šildytuvai. Buvo \$42	Dabar 19.00
Grynu vilnu blanketai. Buvo \$12	Dabar 4.00
30x36 dvėžio kaurai	Dabar 98 centai
6x9 kaurai. Buvo \$24	Dabar 12.00
9x12 kaurai. Buvo \$38	Dabar 17.00
9x12 vilnu kaurai. Buvo \$69	Dabar 34.00
9x12 Linoleum. Buvo \$9.00	Dabar 4.00

LENGVI IŠMOKĖJIMAI

Krautuvė atidara ir nedėliomis nuo 11 iki 5 valandos.
Pirmadieniais ir ketvirtadieniais iki 9:30.

JOS. F. BUDRIK, INC.

3241 South Halsted Street
Tel.: CALUMET 5-7237

Paklauskite Budriko Radio Valandos ketvirtadienį 6 val. vakare.

Vieno žmogaus likimas

Kiekviena epocha turi savo būdingasias savybes, kurioms atskleisti, išryškinti ir sukongcentruoti turėtų pašvęsti savo talentą, mano nuomone, visų pirma, menininkas. Kiekviena epocha turi skirtingus žmones, kurie nors ir yra tos pačios prigimties, bet savo gyvenimo stiliumi, savo galvojimu ir savo likimu skiriasi nuo kitų epochų žmonių. Jeigu rašytojui pavyksta savo personažų charakteriuose sukaupti būdingasias jo vaizduojamosios epochos žmonių likimines savybes, tai mes sakome, kad rašytojas nemeluoja.

Po paskutiniojo karo kai kuriuose vokiečių universitetuose buvo populiaru numonė, kad rašytojui net nereikalingas ypatingas fantazijos talentas, kad kiekvienas, kuris moka nuoširdžiai pasisakyti, gali būti ir geras rašytojas. Ši nuomonė, man atrodo, atsirado iš įsitikinimo, kad pati mūsų epocha yra tiek fantastiška, tiek tragiška, tiek komiška ir tiek visokių situacijų besilūpanti, kad jos negali praturtinti literatūroje nei rašytojo pastangos intriguoti, nei jo fantastinis išradingumas. Mančiau, kad su šia nuomone susijęs ir vadinamojo moderninio romano, kuriame dažnai nebūna jokios intrigos, o tik įsijautimas į personažų psichiką ir jos narpliojimas, išsirutuliojimas.

Šias mintis išreikšti mane paskatino neseniai į mano rankas pakliuvęs jauno lietuviu, kuris gyvena Vokietijoje, laiškas. Laiškas paprastas, vos 6 metus mokykloje buvusio asmens rašytas, bet kai kurias jo ištraukas aš norėčiau pacituoti.

„...Jūsų gautus drabužius padovanojau vienai neturtinčiai moterėlei, kuri plauna ir sutaiso mano lovos patalynę, baltinius ir kojines. Kadangi jina neima iš manęs pinigų, tai aš jai atsilyginu tais moteriškais drabužiais, kurie jai labai tiko. Už tai ji buvo man labai dėkinga. Bet aš prašau nepykti už tai ant manęs, kad aš Jūsų drabužiais jai atsilyginu ir padėjau tai moterėlei, ją sušelpdamas. O kas buvo tinkama man, tai aš tai panaudojau pats.“

„Na, o dabar toliau aprašysiu apie save. 1930 m. baigiau 6 skyrių mokyklą, o nuo 1931 m. pradėjau pas ūkininkus tarnauti, gandydamas avis ir karves ligi 1934 metų. 1935 m. dar buvau už piemenį, bet jau karvių mažai ganiau, o daugiausia dirbau priė įvairių lauko darbų. 1936 m. jau buvau už trečiąjį berną. Ir taip tęsėsi ligi 1939 metų laiko.“

„1939 metų rudenį išvykau iš namų į Lietuvos kariuomenę tarnauti privalomos būtinios karinės tarnybos. Tarnavau Kaune-Šančiuose, antrame pėstininkų pulke, minosvaizdžių dalinyje. Užėjus bolševi-

kams ir okupavus rusui Lietuvą, mano pulkas buvo 1940 m. rugsėjo mėnesį perkeltas į Vilnių, kuriame vėliau buvo visa Lietuvos kariuomenė įjungta į rusų raudonąją armiją.“

„Ir taip bebūnant Vilniuje, 1941 m. prasidėjo vokiečių-rusų karas birželio mėnesį... Lietuvių karių, kuriuos rado vokiečiai Vilniuje, nepaleido keliauti namo. Bet turėjome palikti ir toliau tarnauti prie naujų ponų vėlei.“

„1942 m. vasario 13 d. apleidau Lietuvą, išvykdamas su savo kuopa iš Vilniaus į Rusiją, kurioje man teko pragyventi viso 15 su puse mėnesių, dalyvaujant kautynėse su raudonaisiais partizanais. Kautynių metu ir buvau sunkiai sužeistas, likdamas visam gyvenimui invalidas.“

„Tad artėja gimtadienis vasario 6 d. ir liūdna gedulo diena balandžio 29 d. Tą dieną 1943 m. buvau sunkiai sužeistas. Tad jau greitai bus 12 metų, kai gyvenu invalido gyvenimą. Per tą laikotarpį daug teko visko pergyventi, matyti ir ant savo kailio patirti. Taip pat ir 14 operacijų pergyventi.“

Na, bet tas viskas jau paliko praeities gyvenimo dienose. Tik tai prisiminimas ir pakelti skausmai vis dar prisimena kai kada. Nes to negalima pamiršti. O šiandien tenka gyventi vienam tarpe svetimųjų, svetimijoje padangėje ir šalyje, toli nuo tėviškės gimtųjų laukų, tėvynės ir namiškių bendrai. Bet ką gi padarysi, kad jau taip likimo ir, kaip sakoma, Dievo buvo lemta...“

„Kūno galūnių niekas nebepriklijuos. Gal būt, jau rašiau Jums, o gal ir ne, kad mano kairioji ranka yra amputuota žemiau alkūnės. Kairiosios ausies būgnelis sproges, dešinioji akis praktiškai visu 100% yra akla ir nieko nemato, nors jai buvo padarytos 8 operacijos. Pilnas kūnas yra dar didesnių ir mažesnių skeveldrų. Ir taip pat dešinėsios rankos amputuoti — nykštys, smilius ir pusė didžiojo piršto. Palikę sveiki tik tai mažiukas ir bevardis pirštai, kurių pagalba ir rašau.“

„Pats pragyvenimas yra labai brangus. Ypatingai brangūs maisto produktai. Su drabužiu galima dar šiaip taip verstis, gaunant ką nors iš Balfo, bet aktualiausias klausimas yra maistas, kurio produktai brangiai kainuoja. Na,

o su pinigų striuka ir trumpa. Gerai, kad dar gaunu šokių tokių mėnesinę pensiją iš vokiečių valdžios. Nuo jos nebūna maisto, bet ir badu nemirštama.“

„Nors ir pats gyvenimas man yra labai skaudus ir liūdnas, bet nenusimenu, nes nusiiminimas nieko gero neduoda nė vienam žmogui... Turi būti gerai taip, kaip yra...“

Šitas citatas pateikiau ne skaitytojui sugraudinti, bet priminti vieno pilko žmogaus likimą, tokį būdingą šiai, karų, revoliucijų, koncentracinių stovyklų ir mašinizmo epochai, kurioje tarpsta mūsų karta. A. S.

— Buvę tremtiniai, nepamirškite likusių niūriose stovyklose savo draugų. Bent vieną kartą metuose aukokite jiems vienos dienos uždarbį!

GASO LEIDIMUS TURINTIESIEMS

PATARIAMA PASINAUDOTI
SIEGLER PEČIAIS

VISI SIEGLER
PEČIAI GAZO CO.
INSPEKCIJOS
BUS UŽTIKRINTAI
PRIPAŽINTI

SIEGLER pečiai yra pilnai automatiški. Porcelano emalio visam gyvenimui. Padaryti iš stipraus špiziaus. Viskas pilnai įrengta. Nereikia jokių priedų. Turi Honeywell kontrolę. Įrengtos dupleš. Šeši modeliai, kurie apšildo nuo 1 iki 6 kambarių. Turime baltą virtuvinį stilių.

GUARANTEED ELECTRIC APPLIANCE AND FURNITURE COMPANY

2876 West Cermak Rd.

BIshop 7-3333

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS